

DL
461
P544
ENT

PHEGEA

driemaandelijks tijdschrift van de
VLAAMSE VERENIGING VOOR ENTOMOLOGIE

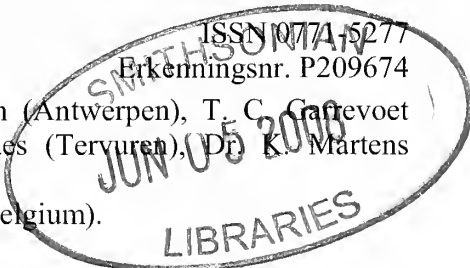
Afgiftekantoor 2170 Merksem 1
Periode: april – mei – juni 2008

Redactie: Dr. J.-P. Borie (Compiègne, France), Dr. L. De Bruyn (Antwerpen), T. C. Gattevoet (Antwerpen), B. Goater (Chandlers Ford, England), Dr. K. Maes (Tervuren), Dr. K. Martens (Brussel), H. van Oorschot (Amsterdam), W. O. De Prins (Leefdaal).

Redactie-adres: W. O. De Prins, Leefdaal 401B, B-3061 Leefdaal (Belgium).

e-mail: willy.de.prins@telenet.be.

ISSN 0771-5277
Erkeningsnr. P209674

Jaargang 36, nummer 2

1 juni 2008

Trekvlinders in 2006, drieëntwintigste jaarverslag (Lepidoptera)

Serge Van Cleynenbreugel

Résumé. Lépidoptères migrants en 2006 vingt-troisième rapport (Lepidoptera)
Rapport sur les migrants observés en Belgique en 2006. Nous donnons un tableau avec informations sur les migrants par décades.

Abstract. Migrant Lepidoptera in 2006 twenty-third annual report (Lepidoptera)
Report on migrants observed in Belgium in 2006. A summarising table with information on Belgian migrants and vagrants per decade is given.

Key Words: Migrating Lepidoptera – Belgium

Van Cleynenbreugel, S.: Ternatstraat 33, B-1742 Sint-Katherina-Lombeek. BTO@scarlet.be

Inleiding

In totaal leverden 120 medewerkers gegevens in voor dit jaar. Er werden 8.221 waarnemingen meegedeeld van 23.849 dieren verspreid over 55 soorten. Dit zijn ongeveer dubbel zoveel waarnemingen dan vorig jaar. Ook het aantal waargenomen dieren en soorten scoren veel beter dan vorig jaar. Dit is hopelijk een tendens die de volgende jaren aanhoudt.

Klimatologisch overzicht 2006

De winter was relatief fris. Het aantal uren zonneschijn was normaal ondanks de sombere februarimaand.

De lente was vrij droog en somber. Enkel de maand mei kende in de tweede helft tamelijk veel neerslag.

De zomer kende een uitzonderlijk hoge temperatuur. Dit was merkbaar tijdens de hittegolf tussen 9 en 13 juni maar vooral in juli met een hittegolf van 21 dagen. Juni 2006 was zeer abnormaal warm, juli 2006 werd de warmste maand ooit met een gemiddelde temperatuur van 23°C. Augustus was normaal.

De neerslaghoeveelheden waren lichtjes hoger dan normaal. Dit werd verzameld op abnormaal weinig neerslagdagen. Vooral augustus was hiervoor verantwoordelijk. Juli was een bijzonder zonnige maand, terwijl augustus zowat de somberste maand ooit was. Het verschil in gemiddelde temperatuur tussen juli en augustus bedroeg 6,7°C! Ook het verschil in neerslagtotaal en zonneschijnduur tussen deze twee maanden is spectaculair: respectievelijk 154 mm en 214 u.

De herfst was met een gemiddelde recordwaarde van 13,9°C zéér uitzonderlijk zacht. Dit verbetert het vorige record met zomaar eventjes 1,6°C. Dit is iets wat bij een stabiel klimaat slechts eenmaal om de 500 jaar voorkomt! Deze recordmeting is te wijten aan de warmste septembermaand ooit (18,4°C gemiddeld), gevolgd door een uitzonderlijk warme (tweede warmste) oktobermaand (14,2°C). November is de vierde warmste maand ooit met gemiddeld 9,1°C.

Medewerkers

Volgende mensen leverden een bijdrage voor dit verslag:

Geert Backers, André Beddeleem, Valérie Bigot, Rene Billiau, Alin Boeckx, Pauwel Bogaert, Yvan Bradsteert, Johan Broidioi, Krist Calmeyn, Geert Carette, Henri Castryck, Bernard Chanteux, José Chapelle, Albert Charlier, Stephane Claerebout, Rudy Claeys, Pierre Cluck, Colias 69, Julie Cuvelier, Simon Cuvelier, Sylvain Cuvelier, Thomas Cuvelier, Marc De Brouwer, Guido De Prins, Aubin De Turck, Rudy Debel, Johan Debuck, Erna Declercq, Jori Degrande, Bernard Dekimpe, Noel Delaive, Jacques Delizee, Etienne Derochette, Frédéric Derochette, Antoine Derouaux, Mathieu Derume, Kurt Desmet, Johan Devos, Danny Dewulf, Diederik D'Hert, Jean Doucet, Paul Durinck, Ghislain Evrard, Michel Feltz, P. Fontaine, Theo Garrevoet, Jacques Geilleit, Philippe Georges, Marcel Gillard, Etienne Gionissen, Valérie Goethals, Etienne Gonissen, Claire Goossens, Frédéric Gousse, Hubert Guerriat, Remi Guinez, Bernadette Guiot, Navez Gwennaël, L. Haquenne, Léon Huet, Johan Hugelier, Maarten Jacobs, Karel Janssens, Hans Kinders, Geert Lambrecht, Jorg Lambrechts, Olivier Laus, Koen Lavens, Ivan Leroy, Veronique Libert, René Litt, Boudewijn Maes, Dirk Maes, Luc Merveillie, Roger Migeot, Bernard Misonne, Gary Monnaux, Bart Mortier, Jacques Nicolas, Christian Nihon, Mario Ninenne, Raymond Nyst, Mauro Orru, Alain Paquet, Annick Pironet, René Pletinck, David Pollet, Guido Quaghebeur, Renard, Stéphane Renier, Jean Luc Renneson, Louis Rose, Damien Sevrin, Daniel Sierens, Tom Sierens, René Spronck, Stef Spruytte, Eric Stassart, Eugene Stassen, Chris Steeman, Luc Swaen, Willy Troukens, Serge Van Cleynenbreugel, Omer Van De Kerckhove, A. Van Grimberge, Willy Vandemaele, M. Vandeput, Jacques Vanderhaeghe, Roland Vannieuwenhuyze, Wim Veraghtert, André Verboven, Sigrid Verhaeghe, Serge Vermeer, Chris Verscheure, Jacques Vervaeke, Philippe Virlet, Eric Walravens, Godfried Warreyn, Steve Wullaert, Marc Zwertvaegher.

Waarnemingen 2006

Inleiding

De waarnemingen worden in volgend formaat weergegeven:

Datum (zonder jaar), aantal, vindplaats (afkorting provincie) en waarnemer(s).

De provincies worden als volgt afgekort: Antwerpen (AN), Brabant Wallon (BW), Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG), Hainaut (HA), Liège (LG),

Limburg (LI), Luxembourg (LX), Namur (NA), Oost-Vlaanderen (OV), Vlaams-Brabant (VB), West-Vlaanderen (WV).

De waarnemingen worden op twee verschillende manieren gepresenteerd, afhankelijk van hun aantal. Voor soorten met een jaartotaal kleiner dan 31, worden alle gegevens chronologisch vermeld. Zijn er meer dan 30 waarnemingen, dan krijg je de waarnemingen van 3 data te zien: de dag van de eerste en laatste waarneming en de dag met het grootste dagtotaal.

De waarnemingen kunnen gevolgd worden door een vermelding van eerste en laatste waarneming en de maxima voor dag- en jaartotalen. Dit gebeurt uitsluitend indien 2006 in de top-5 voorkomt. In het geval van een nieuw "record" wordt de titel **vet** afgedrukt.

Voor de systematiek en nomenclatuur wordt De Prins (1998) gevolgd.

Trekvlinders

Plutella xylostella (Linnaeus, 1758) (Plutellidae) Totaal: 267

25/04: 2× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs.

24/09: 41×. 20× Oostmalle (AN) Wim Veraghtert, 20× Oostmalle (AN) Maarten Jacobs, 1× Wavreille (NA) Chris Steeman.

15/11: 1× Oud-Turnhout (AN) Maarten Jacobs.

Vroegste: 15/04/1988, 20/04/2002, 21/04/1996, 24/04/1994, 25/04/2006.

Antigastra catalaunalis (Duponchel, 1833) (Crambidae) Totaal: 11

05/09: 2× Veurne (WV) Diederik D'Hert, 7/09: 1× Veurne (WV) Diederik D'Hert, 13/09: 1× Oostmalle (AN) Wim Veraghtert, 15/09: 1× Sinaai-Waas (OV) Boudewijn Maes, 16/09: 1× Olloy-sur-Viroin (NA) Chris Steeman, 22/09: 1× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs, 23/09: 1× Averbode (VB) Wim Veraghtert, 24/09: 1× Oostmalle (AN) Wim Veraghtert, 29/09: 1× Rosières (BW) P Fontaine, 16/10: 1× Wielsbeke (WV) Steve Wullaert.

Vroegste: 5/09/2006.

Laatste: 16/10/2006.

Dagtotaal: 2 (5/09/2006).

Jaartotaal: 11 (2006).

Voor zover bekend, zijn dit de eerste waarnemingen in België (zie De Prins & Veraghtert 2006: 155–156 en De Prins 2007: 14–15).

Nomophila noctuella ([Denis & Schiff.], 1775) (Crambidae) Totaal: 331

25/04: 1× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs.

24/09: 191×. 5× Morville (NA) Paul Durinck, 1× Nassogne (LX) Chris Steeman, 80× Oostmalle (AN) Maarten Jacobs, 25× Lavaux-Sainte-Anne (NA) Chris Steeman, 80× Oostmalle (AN) Wim Veraghtert.

01/12: 1× Dilbeek (VB) Willy Troukens.

Vroegste: 25/04/2006, 26/04/1996, 30/04/1995, 10/05/2003, 15/05/1998.

Laatste: 1/12/2006, 23/11/1994, 23/11/2003, 17/11/1989, 5/11/2005.

Dagtotaal: 252 (20/09/2003), 191 (24/09/2006), 146 (1/10/2000), 100 (4/10/1996), 19 (21/09/1994).

Jaartotaal: 2193 (2003), 941 (1996), 331 (2006), 278 (2000), 104 (1994).

Udea ferrugalis (Hübner, 1796) (Crambidae) Totaal: 89

24/06: 1× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs.

28/10: 20×. 1× Dilbeek (VB) Willy Troukens, 19× Olloy-sur-Viroin (NA) Chris Steeman.

02/12: 1× Nassogne (LX) Chris Steeman.
Vroegste: 12/06/1987, 19/06/1998, 20/06/1995, 24/06/2006, 8/07/2000.
Laatste: 2/12/2006, 24/11/1986, 24/11/1994, 24/11/2000, 20/11/2003.
Dagtotaal: 20 (28/10/2006), 3 (11/07/1996), 3 (1/10/2000), 2 (30/10/1987), 2 (9/08/1990).
Jaartotaal: 89 (2006), 20 (2000), 14 (1994), 11 (1995), 8 (1998).

***Agrius convolvuli* (Linnaeus, 1758) (Sphingidae)**

Totaal: 123

24/05: 1× Hotton (LX) Noel Delaive.
16/09: 48×. 1× Noirefontaine (LX) Philippe Virlet, 1× Lokeren (OV) Hans Kinders, 2× Olloy-sur-Viroin (NA) Chris Steeman, 43× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs, 1× Nismes (NA) Chris Steeman.
09/10: 1× Martelange (LX) Jean Luc Renneson.
Vroegste: 24/05/2006, 10/06/1990, 11/06/1992, 13/06/2003, 19/06/2005.
Dagtotaal: 48 (16/09/2006), 42 (21/09/1991), 38 (23/08/2003), 17 (1/08/1995), 14 (8/08/1998).
Jaartotaal: 658 (1991), 487 (2003), 237 (1992), 149 (1998), 123 (2006).

***Hyles livornica* (Esper, 1780) (Sphingidae)**

Totaal: 1

31/07: 1× Lier (AN) Wim Veraghtert.
Vroegste: 8/06/2004, 12/06/2003, 12/07/1997, 31/07/2006.
Laatste: 31/07/2006, 12/07/1997, 12/06/2003, 9/06/2004.
Dagtotaal: 1 (12/07/1997), 1 (12/06/2003), 1 (8/06/2004), 1 (31/07/2006).
Jaartotaal: 2 (2004), 1 (1997), 1 (2003), 1 (2006).

***Macroglossum stellatarum* (Linnaeus, 1758) (Sphingidae)**

Totaal: 349

09/05: 1× Sougné-Remouchamps (LG) José Chapelle.
16/08: 14×. 2× Ensival (LG) José Chapelle, 5× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte, 1× Sinaai-Waas (OV) Boudewijn Maes, 1× Presgoux (NA) Marcel Gillard, 2× Zomergem (OV) Daniel Sierens, 3× Wielsbeke (WV) Steve Wullaert.
30/10: 1× Petit-Rechain (LG) René Spronck.
Dagtotaal: 48 (23/08/2003), 20 (8/07/2004), 14 (11/09/1990), 14 (16/08/2006), 12 (5/10/1991).

***Colias crocea* (Fourcroy, 1785) (Pieridae)**

Totaal: 442

24/06: 1× Reningelst (WV) André Beddeleem.
14/10: 54×. 3× Virelles (HA) Luc Swaen, 1× Lavaux-Sainte-Anne (NA) Chris Steeman, 50× Pondsrome (NA) Chris Steeman.
03/11: 1× Pondsrome (NA) Chris Steeman.
Laatste: 13/11/2003, 8/11/2005, 7/11/2004, 3/11/2006, 1/11/1994.
Dagtotaal: 135 (25/09/2003), 54 (14/10/2006), 50 (22/08/1998), 43 (10/09/1999), 38 (18/08/1996).
Jaartotaal: 1542 (2003), 442 (2006), 325 (1998), 307 (1996), 225 (2002).

***Colias hyale* (Linnaeus, 1758) (Pieridae)**

Totaal: 42

05/06: 1× Les Prés (LG) Veronique Libert.
14/10: 15×. 15× Pondsrome (NA) Chris Steeman.
17/10: 3× Trooz (LG) José Chapelle.
Laatste: 30/10/2005, 24/10/2004, 18/10/1997, 17/10/2006, 4/10/1990.
Dagtotaal: 50 (16/08/1988), 27 (18/09/2004), 21 (26/07/1992), 20 (29/07/1989), 15 (14/10/2006).

***Pontia daplidice* (Linnaeus, 1758) (Pieridae)**

Totaal: 5

31/07: 1× Cerfontaine (NA) Hubert Guerriat, 5/08: 1× Dilsen-Stokkem (LI) Karel Janssens, 7/08: 1× Saint-Nicolas (LG) Antoine Derouaux, 17/08: 1× Jemelle (NA) Etienne Derochette, 17/08: 1× Wavreille (NA) Etienne Derochette.

Vroegste: 29/06/1986, 31/07/2006, 13/08/2005.

Laatste: 17/08/2006, 13/08/2005, 29/06/1986.

Dagtotaal: 2 (17/08/2006), 1 (29/06/1986), 1 (13/08/2005).

Jaartotaal: 5 (2006), 1 (1986), 1 (2005).

***Lampides boeticus* (Linnaeus, 1767) (Lycaenidae)**

Totaal: 8

11/07: 1× Flénu (HA) Mathieu Derume, 13/08: 1× Saint-Séverin (LG) Etienne Gonissen, 15/08: 1× Grivegnée (LG) Etienne Gionissen, 15/08: 1× Kemmel (WV) Jori Degrande, 17/08: 1× De Panne (WV) Rene Billiau, 19/08: 1× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte, 19/08: 1× Oostduinkerke (WV) Sylvain Cuvelier, 19/08: 1× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte.

Vroegste: 5/07/2003, 11/07/2006, 20/07/1996.

Laatste: 6/09/2003, 19/08/2006, 25/07/1996.

Dagtotaal: 3 (19/08/2006), 1 (20/07/1996), 1 (5/07/2003).

Jaartotaal: 8 (2006), 2 (1996), 2 (2003).

***Vanessa atalanta* (Linnaeus, 1758) (Nymphalidae)**

Totaal: 8.413

20/01: 1× Vorst (BHG) Remi Guinez.

22/07: 172×. 4× Daknam (OV) Paul Durinck, 1× Bouffioulx (HA) Jacques Delizee, 2× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte, 1× Poperinge (WV) Stef Spruytte, 5× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte, 2× Deerlijk (WV) Willy Vandemaele, 40× Heist-aan-Zee (WV) Roland Vannieuwenhuyze, 1× Brugge (WV) Roland Vannieuwenhuyze, 1× Loppem (WV) Roland Vannieuwenhuyze, 3× Lo-Reninge (WV) Godfried Warreyn, 30× Lo-Reninge (WV) Godfried Warreyn, 37× Lo-Reninge (WV) Godfried Warreyn, 2× Mariakerke (OV) Johan Broidioi, 1× Heist-aan-Zee (WV) Roland Vannieuwenhuyze, 1× Ooigem (WV) Willy Vandemaele, 1× Oostrozebeke (WV) Willy Vandemaele, 3× Beveren-Leie (WV) Koen Lavens, 1× De Panne (WV) Rene Billiau, 1× Gullegem (WV) Jacques Vervaeke, 5× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte, 1× Poperinge (WV) Stef Spruytte, 2× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte, 3× Kemmel (WV) Jori Degrande, 2× Slijpe (WV) Johan Broidioi, 6× Reningelst (WV) André Beddeleem, 10× Boezinge (WV) Henri Castryck, 1× Roeselare (WV) Jacques Vanderhaeghe, 5× Roksem (WV) Geert Backers.

31/12: 1× Aalst (OV) Dirk Maes.

Vroegste: 3/01/2000, 8/01/1995, 8/01/1996, 15/01/2002, 20/01/2006.

Laatste: 31/12/2006, 30/12/1994, 26/12/2005, 18/12/2002, 6/12/2001.

***Vanessa cardui* (Linnaeus, 1758) (Nymphalidae)**

Totaal: 4.032

23/04: 1× Clermont (NA) Jean Doucet.

21/07: 261×. 6× Dilbeek (VB) Willy Troukens, 1× Daknam (OV) Paul Durinck, 8× Petigny (NA) Jacques Nicolas, 1× Presgoux (NA) Marcel Gillard, 11× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte, 3× Latour (LX) Chris Steeman, 5× Torgny (LX) Chris Steeman, 3× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte, 1× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte, 2× Reningelst (WV) André Beddeleem, 1× Mariakerke (OV) Johan Broidioi, 5× Dudzele (WV) Roland Vannieuwenhuyze, 48× Koksijde (WV) Godfried Warreyn, 11× Koksijde (WV) Godfried Warreyn, 1× Leffinge (WV) Johan Broidioi, 7× Sint-Andries (WV) Roland Vannieuwenhuyze, 1× Assebroek (WV) Roland Vannieuwenhuyze, 20× Beernem (WV) Roland Vannieuwenhuyze, 3× Heist-aan-Zee (WV) Roland Vannieuwenhuyze, 8× Torhout (WV) Roland Vannieuwenhuyze, 20× Beernem (WV) Marc Zwertvaegher, 4× Boezinge (WV) Henri Castryck, 2× Deerlijk (WV) Willy Vandemaele, 2× Deerlijk (WV)

Willy Vandemaele, 5× Zerkegem (WV) Geert Backers, 5× Gullegem (WV) Jacques Vervaeke, 3× Roeselare (WV) Jacques Vanderhaeghe, 8× Beernem (WV) Jori Degrande, 3× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte, 5× Leffinge (WV) Johan Broidioi, 11× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte, 1× Gullegem (WV) Jacques Vervaeke, 12× De Panne (WV) Rene Billiau, 16× De Panne (WV) Rene Billiau, 1× Zillebeke (WV) Rudy Claeys, 2× Hollebeke (WV) Rudy Claeys, 5× Kortrijk (WV) Bernard Dekimpe, 1× Torhout (WV) Danny Dewulf, 1× Kemmel (WV) Jori Degrande, 1× Beveren-Leie (WV) Koen Lavens, 6× Ieper (WV) Rudy Claeys, 1× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte.

05/11: 1× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte, 1× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte.

Laatste: 30/11/2000, 11/11/2002, 8/11/2005, 7/11/1994, 5/11/2006.

Dagtotaal: 2569 (7/06/1996), 327 (21/07/2003), 261 (21/07/2006), 237 (15/08/2002), 203 (1/08/1995).

Jaartotaal: 35971 (1996), 4873 (2003), 4032 (2006), 3608 (2002), 2636 (1994).

Nycterosea obstipata (Fabricius, 1794) (Geometridae)

Totaal: 2

16/09: 1× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs, 23/09: 1× Averbode (VB) Wim Veraghtert.

Vroegste: 6/08/1994, 15/08/1998, 18/08/1996, 16/09/2006, 21/09/1993.

Laatste: 4/11/2001, 23/09/1994, 23/09/2006, 21/09/1993, 21/09/1998.

Jaartotaal: 3 (1998), 2 (1994), 2 (2001), 2 (2006), 1 (1993).

Rhodometra sacraria (Linnaeus, 1767) (Geometridae)

Totaal: 8

23/09: 1× Averbode (VB) Wim Veraghtert, 24/09: 3× Oostmalle (AN) Wim Veraghtert, 24/09: 3× Oostmalle (AN) Maarten Jacobs, 27/09: 1× Lokeren (OV) A Van Grimberge.

Vroegste: 23/09/2006, 30/10/2004.

Laatste: 30/10/2004, 27/09/2006.

Dagtotaal: 6 (24/09/2006), 1 (30/10/2004).

Jaartotaal: 8 (2006), 1 (2004).

Agrotis ipsilon (Hufnagel, 1766) (Noctuidae)

Totaal: 336

15/05: 1× Heverlee (VB) André Verboven.

18/08: 53×. 1× Liège (LG) Bernard Chanteux, 52× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs.

28/10: 2× Olloy-sur-Viroin (NA) Chris Steeman, 2× Olloy-sur-Viroin (NA) Chris Steeman.

Dagtotaal: 53 (18/08/2006), 41 (3/09/1994), 26 (13/08/2003), 25 (19/09/1998), 23 (1/09/1989).

Jaartotaal: 348 (1994), 336 (2006), 318 (2003), 171 (1989), 161 (2000).

Autographa gamma (Linnaeus, 1758) (Noctuidae)

Totaal: 4.021

03/05: 1× Lampernisse (WV) Paul Durinck.

19/07: 361×. 4× De Haan (WV) Paul Durinck, 5× Lampernisse (WV) Paul Durinck, 105× Merksem (AN) Guido De Prins, 10× Diepenbeek (LI) Jorg Lambrechts, 3× Dilbeek (VB) Willy Troukens, 31× Hockay (LG) Pierre Cluck, 12× Hoboken (AN) Guido De Prins, 30× Sint-Katherina-Lombeek (VB) Serge Van Cleynenbreugel, 31× Brussel (BHG) Raymond Nyst, 30× Kapellen (AN) Chris Steeman, 100× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs.

17/11: 1× Dilbeek (VB) Willy Troukens.

Chrysodeixis chalcites (Esper, 1789) (Noctuidae)

Totaal: 13

13/06: 1× Viersel (AN) Maarten Jacobs, 31/07: 1× Lier (AN) Wim Veraghtert, 17/09: 1× Lier (AN) Wim Veraghtert, 24/09: 1× Hoboken (AN) Guido De Prins, 24/09: 2× Oostmalle (AN) Maarten Jacobs, 24/09: 2× Oostmalle (AN) Wim Veraghtert, 25/09: 1× Pulderbos (AN) Maarten Jacobs, 28/09: 1× Pulderbos (AN) Maarten Jacobs, 1/10: 1× Pulderbos (AN) Maarten Jacobs, 8/10: 1× Zoersel (AN) Wim Veraghtert, 16/10: 1× Mcksem (AN) Guido De Prins.

Vroegste: 1/06/1992, 13/06/2006, 22/06/1996, 12/07/2005, 18/07/2003.
Dagtotaal: 8 (19/08/1995), 5 (30/09/1992), 5 (5/09/1993), 5 (24/09/2006), 3 (21/09/1991).

***Eublemma parva* (Hübner, 1808) (Noctuidae)**

Totaal: 1

13/07: 1× Dilbeek (VB) Willy Troukens.

Vroegste: 13/07/2006.

Laatste: 13/07/2006.

Dagtotaal: 1 (13/07/2006).

Jaartotaal: 1 (2006).

Dit is de tweede waarneming van deze soort in België (zie Troukens 2007: 35-36)

***Helicoverpa armigera* (Hübner, 1808) (Noctuidae)**

Totaal: 27

23/08: 1× Presgaux (NA) Marcel Gillard, 24/08: 1× Pulderbos (AN) Maarten Jacobs, 25/08: 1× Presgaux (NA) Marcel Gillard, 26/08: 1× Wachtebeke (OV) Wim Veraghtert, 27/08: 1× Moerbeke (OV) Maes Boudewijn, Kinders Hans, 27/08: 1× Pulderbos (AN) Maarten Jacobs, 1/09: 1× Kampenhout (VB) Paul Durinck, 5/09: 1× Lokeren (OV) Hans Kinders, 15/09: 2× Olloy-sur-Viroin (NA) Chris Steeman, 16/09: 1× Olloy-sur-Viroin (NA) Chris Steeman, 16/09: 1× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs, 22/09: 1× Sint-Katherina-Lombeek (VB) Serge Van Cleynenbreugel, 22/09: 1× Belvaux (NA) Chris Steeman, 22/09: 1× Meerbeek (VB) Wim Veraghtert, 26/09: 1× Wielsbeke (WV) Steve Wullaert, 28/09: 1× Lokeren (OV) A Van Grimberge, 28/09: 1× Pulderbos (AN) Maarten Jacobs, 30/09: 3× Sint-Maria-Oudenhove (OV) Wim Veraghtert, 30/09: 2× Wielsbeke (WV) Steve Wullaert, 1/10: 2× Wielsbeke (WV) Steve Wullaert, 13/10: 1× Sint-Katherina-Lombeek (VB) Serge Van Cleynenbreugel, 14/10: 1× Pondrôme (NA) Chris Steeman.

Vroegste: 1/08/1992, 14/08/2003, 22/08/1996, 23/08/2006, 6/09/1998.

Laatste: 1/11/2003, 31/10/2005, 14/10/2006, 2/10/1992, 27/09/1999.

Dagtotaal: 5 (30/09/2006), 1 (1/08/1992), 1 (14/09/1995), 1 (22/08/1996), 1 (6/09/1998).

Jaartotaal: 27 (2006), 3 (2003), 2 (1992), 2 (2005), 1 (1995).

***Heliothis nubigera* Herrich-Schäffer, 1851 (Noctuidae)**

Totaal: 1

12/10: 1× Presgaux (NA) Marcel Gillard.

Vroegste: 5/10/2005, 12/10/2006.

Laatste: 12/10/2006, 5/10/2005.

Dagtotaal: 1 (5/10/2005), 1 (12/10/2006).

Jaartotaal: 1 (2005), 1 (2006).

***Heliothis peltigera* ([Denis & Schiffermüller], 1775) (Noctuidae)**

Totaal: 9

23/06: 1× De Panne (WV) Chris Steeman, 5/08: 1× Brussel (BHG) Raymond Nyst, 5/08: 1× Hamme (OV) René Pletinck, 15/08: 1× Wielsbeke (WV) Steve Wullaert, 17/08: 1× Pulderbos (AN) Maarten Jacobs, 22/08: 1× Brussel (BHG) Raymond Nyst, 22/08: 1× Sint-Jans-Molenbeek (BHG) Willy Troukens, 22/08: 1× Wielsbeke (WV) Steve Wullaert, 17/09: 1× Wielsbeke (WV) Steve Wullaert.

Vroegste: 17/06/1996, 23/06/2006, 3/07/1991, 3/07/1994, 15/07/1992.

Laatste: 10/10/1994, 25/09/2000, 23/09/1998, 17/09/2006, 16/09/2002.

Dagtotaal: 3 (28/08/1994), 3 (12/08/2003), 3 (22/08/2006), 1 (20/08/1990), 1 (3/07/1991).

Jaartotaal: 13 (1994), 12 (2003), 9 (2006), 8 (2002), 5 (1996).

***Mythimna unipuncta* (Haworth, 1809) (Noctuidae)**

Totaal: 1

08/08: 1× Presgaux (NA) Marcel Gillard.

***Mythimna vitellina* (Hübner, 1808) (Noctuidae)**

Totaal: 8

13/06: 1× Merksem (AN) Guido De Prins, 13/09: 1× Oostmalle (AN) Wim Veraghtert, 16/09: 1× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs, 21/09: 1× Zoersel (AN) Wim Veraghtert, 25/09: 1× Kapellen (AN) Chris Steeman, 30/09: 1× Pulderbos (AN) Maarten Jacobs, 1/10: 1× Merksem (AN) Guido De Prins, 14/10: 1× Dilbeek (VB) Willy Troukens.

Vroegste: 7/05/2005, 13/06/2006, 8/08/2001, 7/09/1991, 14/09/1992.

Laatste: 24/10/1996, 14/10/2006, 7/10/2000, 30/09/1992, 25/09/1993.

Jaartotaal: 8 (2006), 4 (1992), 1 (1987), 1 (1991), 1 (1993).

***Peridroma saucia* (Hübner, 1808) (Noctuidae)**

Totaal: 8

04/06: 1× Merksem (AN) Guido De Prins, 23/08: 2× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs, 24/08: 1× Pulderbos (AN) Maarten Jacobs, 5/09: 1× Pulderbos (AN) Maarten Jacobs, 28/09: 1× Zoersel (AN) Wim Veraghtert, 30/09: 1× Marbehan (LX) Jean Luc Renneson, 24/11: 1× Hoboken (AN) Guido De Prins.

Vroegste: 2/01/2000, 21/05/1988, 4/06/2006, 8/06/1998, 29/07/2003.

Laatste: 24/11/2006, 19/11/2000, 12/11/1994, 12/11/2002, 10/11/1999.

Jaartotaal: 120 (1996), 41 (2000), 11 (1994), 10 (1998), 8 (2006).

***Spodoptera exigua* (Hübner, 1808) (Noctuidae)**

Totaal: 3

04/08: 1× Oostmalle (AN) Wim Veraghtert, 24/09: 1× Oostmalle (AN) Maarten Jacobs, 29/09: 1× Pulderbos (AN) Maarten Jacobs.

Vroegste: 7/07/1992, 12/07/1991, 4/08/2006, 6/08/2003, 9/08/1988.

Laatste: 30/09/2000, 29/09/2006, 19/09/2003, 9/09/1988, 29/08/2001.

Jaartotaal: 6 (2003), 3 (2006), 2 (1988), 2 (1991), 1 (1992).

***Tyta luctuosa* ([Denis & Schiffermüller], 1775) (Noctuidae)**

Totaal: 1

21/07: 1× Torgny (LX) Chris Steeman.

Vroegste: 21/07/2006, 6/08/1999.

Laatste: 6/08/1999, 21/07/2006.

Dagtotaal: 1 (6/08/1999), 1 (21/07/2006).

Jaartotaal: 1 (1999), 1 (2006).

Dwaalgasten & Zwervers***Lozotaeniodes formosana* (Frölich, 1830) (Tortricidae)**

Totaal: 77

18/06: 1× Heverlee (VB) André Verboven.

01/07: 19×. 1× Dilbeek (VB) Willy Troukens, 18× Ave-et-Auffe (NA) Chris Steeman.

12/10: 1× Pulderbos (AN) Maarten Jacobs.

Laatste: 12/10/2006, 20/08/1996, 17/08/2002, 17/08/2005, 10/08/1997.

Dagtotaal: 19 (1/07/2006), 13 (26/06/2003), 12 (24/06/2001), 10 (26/06/1992), 8 (10/07/1989).

Jaartotaal: 77 (2006), 74 (2003), 41 (1992), 35 (1996), 31 (2002).

***Ocrasa glaucinalis* (Linnaeus, 1758) (Pyralidae)**

Totaal: 32

13/06: 1× Viersel (AN) Maarten Jacobs.

05/07: 3×. 2× Sint-Katherina-Lombeek (VB) Serge Van Cleynenbreugel, 1× Kinrooi (LI) Chris Steeman.

22/10: 1× Dilbeek (VB) Willy Troukens.

Vroegste: 13/06/2006, 15/06/2004, 17/06/2005, 26/06/2003.

Laatste: 22/10/2006, 19/10/2005, 2/10/2003, 15/06/2004.

Dagtotaal: 3 (25/06/2005), 3 (5/07/2006), 2 (2/10/2003), 1 (15/06/2004).

Jaartotaal: 32 (2006), 11 (2005), 7 (2003), 1 (2004).

- Hemaris fuciformis* (Linnaeus, 1758) (Sphingidae)** Totaal: 1
01/07: 1× Ransart (HA) Roger Migeot.
- Proserpinus proserpina* (Pallas, 1772) (Sphingidae)** Totaal: 1
03/05: 1× Presgoux (NA) Marcel Gillard.
Vroegste: 30/04/1999, 3/05/2006, 7/05/1995, 8/05/2004, 12/05/2003.
- Iphiclides podalirius* (Linnaeus, 1758) (Papilionidae)** Totaal: 1
16/06: 1× Treignes (NA) Tom Sierens.
- Papilio machaon* (Linnaeus, 1758) (Papilionidae)** Totaal: 708
08/04: 1× Kimmel (WV) Jori Degrande.
06/08: 44×. 25× Genk (LI) Maarten Jacobs, 5× Dilsen-Stokkem (LI) Maarten Jacobs, 1× Ieper (WV) Rudy Claeys, 1× Sint-Pieters-Kapelle (VB) Roland Vannieuwenhuyze, 1× Woumen (WV) Sigrid Verhaeghe, 1× Wingene (WV) Bart Mortier, 1× Zerkegem (WV) Geert Backers, 1× Beernem (WV) Roland Vannieuwenhuyze, 1× Beernem (WV) Roland Vannieuwenhuyze, 1× Ieper (WV) Rudy Claeys, 3× Gullegem (WV) Jacques Vervaeke, 2× Deerlijk (WV) Willy Vandemaele, 1× Sint-Jans-Molenbeek (BHG) Willy Troukens.
14/10: 13× Poperinge (WV) Stef Spruytte.
Vroegste: 8/04/2006, 15/04/2004, 20/04/2005, 22/04/1997.
Laatste: 15/10/2005, 14/10/2006, 3/10/2004, 22/04/1997.
Dagtotaal: 44 (6/08/2006), 30 (1/08/2004), 17 (28/07/2005), 1 (22/04/1997).
Jaartotaal: 708 (2006), 697 (2004), 401 (2005), 1 (1997).
- Aporia crataegi* (Linnaeus, 1758) (Pieridae)** Totaal: 33
07/05: 1× Grâce-Hollogne (LG) Veronique Libert.
18/06: 15×. 15× Merlemont (NA) Alain Paquet.
05/07: 1× Merlemont (NA) Luc Swaen.
Vroegste: 29/04/2003, 1/05/2005, 5/05/2000, 6/05/1990, 7/05/2006.
- Polyommatus coridon* (Poda, 1761) (Lycaenidae)** Totaal: 68
06/08: 65× Petigny (NA) Marcel Gillard.
06/08: 65×. 65× Petigny (NA) Marcel Gillard.
03/09: 3× Lavaux-Sainte-Anne (NA) Eric Walravens.
Laatste: 3/09/2006, 1/09/1991, 22/08/1999, 18/08/2000, 16/08/1994.
Dagtotaal: 300 (14/07/2003), 120 (7/08/1997), 80 (31/07/1995), 74 (31/07/1990), 65 (6/08/2006).
- Aglais urticae* (Linnaeus, 1758) (Nymphalidae)** Totaal: 1.863
16/03: 7× Presgoux (NA) Marcel Gillard.
05/09: 70×. 3× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte, 15× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte, 1× Kimmel (WV) Jori Degrande, 15× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte, 4× Gullegem (WV) Jacques Vervaeke, 4× Beveren-Leie (WV) Koen Lavens, 3× Wijnendale (WV) Ivan Leroy, 5× Gullegem (WV) Jacques Vanderhaeghe, 5× Deerlijk (WV) Willy Vandemaele, 2× Zandvoorde (WV) Johan Broidioi, 1× Mariakerke (OV) Johan Broidioi, 1× Torhout (WV) Roland Vannieuwenhuyze, 1× Sint-Pieters-Kapelle (VB) Roland Vannieuwenhuyze, 4× Zerkegem (WV) Geert Backers, 3× Boezinge (WV) Henri Castryck, 3× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte.
29/10: 1× Hamois (NA) Eric Walravens.
Vroegste: 10/03/2005, 14/03/2004, 16/03/2006.

Laatste: 25/11/2005, 29/10/2006, 18/09/2004.
Dagtotaal: 70 (5/09/2006), 37 (7/09/2005), 5 (31/03/2004).
Jaartotaal: 1863 (2006), 1101 (2005), 18 (2004).

***Argynnis paphia* (Linnaeus, 1758) (Nymphalidae)**

Totaal: 86

22/06: 1× Grâce-Hollogne (LG) Veronique Libert.
29/07: 13×. 1× Treignes (NA) Eric Walravens, 5× Nismes (NA) Eric Walravens, 3× Latour (LX) Chris Steeman, 3× Meix-devant-Virton (LX) Chris Steeman, 1× Oedelem (WV) Pauwel Bogaert.
20/09: 2× Grâce-Hollogne (LG) Veronique Libert.
Vroegste: 12/06/2005, 20/06/2003, 22/06/2006, 26/06/2000, 26/06/2002.
Laatste: 20/09/2006, 7/09/1992, 2/09/2002, 1/09/1998, 31/08/1995.
Jaartotaal: 115 (1997), 86 (2006), 63 (1998), 63 (2000), 61 (2004).

***Issoria lathonia* (Linnaeus, 1758) (Nymphalidae)**

Totaal: 656

18/04: 1× Oostduinkerke (WV) Godfried Warreyn.
16/09: 113×. 112× Trooz (LG) José Chapelle, 1× De Panne (WV) Rene Billiau.
17/10: 101× Trooz (LG) José Chapelle.
Laatste: 8/11/2005, 6/11/2003, 3/11/2002, 22/10/1997, 17/10/2006.
Dagtotaal: 261 (19/09/2005), 113 (16/09/2006), 87 (19/09/2003), 74 (30/09/2002), 40 (11/08/2004).
Jaartotaal: 656 (2006), 603 (2005), 503 (2003), 251 (2002), 247 (2004).

***Nymphalis antiopa* (Linnaeus, 1758) (Nymphalidae)**

Totaal: 9

06/08: 1× Pulderbos (AN) Maarten Jacobs, 6/08: 1× Brugge (WV) Johan Devos, 6/08: 1× Wenduine (WV) Aubin De Turck, 6/08: 1× Bredene (WV) Jacques Geilleit, 6/08: 1× Brugge (WV) Roland Vannieuwenhuyze, 7/08: 1× Pulderbos (AN) Chris Steeman, 9/08: 1× Sint-Michiels (WV) Pauwel Bogaert, 18/08: 1× Zandvoorde (WV) Johan Broidioi, 22/08: 1× Zerkegem (WV) Geert Backers.
Dagtotaal: 50 (21/06/1993), 8 (3/08/1997), 5 (6/08/2006), 3 (1/08/1995), 3 (18/04/1996).

***Nymphalis polychloros* (Linnaeus, 1758) (Nymphalidae)**

Totaal: 12

09/04: 1× Adinkerke (WV) Rene Billiau, 15/04: 1× Belvaux (NA) Chris Steeman, 20/04: 1× Clermont (NA) Jean Doucet, 23/04: 4× Sart-en-Fagne (NA) Alain Paquet, 28/04: 1× Lavaux-Sainte-Anne (NA) Chris Steeman, 6/05: 1× Merlemont (NA) Alain Paquet, 16/05: 1× Teuven (LI) Eugene Stassen, 12/06: 1× Adinkerke (WV) Godfried Warreyn, 6/07: 1× Merlemont (NA) Luc Swaen.
Dagtotaal: 4 (23/04/2006), 3 (8/04/1997), 2 (9/07/1992), 2 (20/04/1996), 2 (1/05/2000).
Jaartotaal: 23 (1997), 12 (2000), 12 (2006), 10 (1996), 6 (1998).

***Siona lineata* (Scopoli, 1763) (Geometridae)**

Totaal: 54

31/05: 1× Bouffioulx (HA) Jacques Delizee.
03/06: 11×. 1× Belvaux (NA) Guido De Prins, 2× Belvaux (NA) Chris Steeman, 5× Villers-la-Loue (LX) Chris Steeman, 3× Torgny (LX) Chris Steeman.
01/07: 1× Presgaux (NA) Marcel Gillard.
Vroegste: 19/05/2004, 25/05/2005, 31/05/2006.
Laatste: 16/07/2004, 1/07/2006, 25/05/2005.
Dagtotaal: 39 (30/05/2004), 11 (3/06/2006), 1 (25/05/2005).
Jaartotaal: 109 (2004), 54 (2006), 1 (2005).

***Stegania trimaculata* (De Villers, 1789) (Geometridae)**

Totaal: 30

05/05: 1× Merksem (AN) Guido De Prins, 14/05: 1× Merksem (AN) Guido De Prins, 20/05: 1× Merksem (AN) Guido De Prins, 26/05: 1× Merksem (AN) Guido De Prins, 26/05: 1× Anderlecht (BHG) Willy Troukens, 7/06: 2× Merksem (AN) Guido De Prins, 9/06: 1× Hoboken (AN) Guido De Prins, 10/06: 2× Merksem (AN) Guido De Prins, 16/06: 1× Merksem (AN) Guido De Prins, 20/06: 2× Wielsbeke (WV) Steve Wullaert, 24/06: 1× Hoboken (AN) Guido De Prins, 2/07: 1× Hoboken (AN) Guido De Prins, 4/07: 2× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs, 5/07: 2× Kinrooi (LI) Chris Steeman, 19/07: 1× Kapellen (AN) Chris Steeman, 25/07: 1× Hoboken (AN) Guido De Prins, 25/07: 3× Merksem (AN) Guido De Prins, 25/07: 1× Wielsbeke (WV) Steve Wullaert, 29/07: 1× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs, 23/08: 2× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs, 26/08: 1× Merksem (AN) Guido De Prins, 12/09: 1× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs.

Vroegste: 21/04/1994, 5/05/2006, 10/05/2003, 12/05/1998, 12/05/1999.

Laatste: 15/09/2003, 12/09/2006, 1/09/1993, 31/08/1986, 29/08/2002.

Dagtotaal: 60 (3/08/1993), 5 (25/07/2006), 4 (27/05/2005), 3 (14/09/2003), 2 (22/05/1986).

Jaartotaal: 63 (1993), 30 (2006), 17 (2003), 14 (1986), 14 (2005).

***Cerura erminea* (Esper, 1783) (Notodontidae)**

Totaal: 24

13/06: 1× Viersel (AN) Maarten Jacobs, 17/06: 4× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs, 19/06: 1× Zoersel (AN) Wim Veraghtert, 24/06: 7× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs, 4/07: 1× Sint-Katherina-Lombeek (VB) Serge Van Cleynenbreugel, 4/07: 5× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs, 5/07: 5× Kinrooi (LI) Chris Steeman.

Vroegste: 19/05/2004, 20/05/2005, 28/05/2003, 13/06/2006.

Laatste: 5/07/2006, 23/06/2005, 11/06/2004, 7/06/2003.

Dagtotaal: 7 (24/06/2006), 6 (11/06/2004), 4 (7/06/2003), 1 (20/05/2005).

Jaartotaal: 24 (2006), 7 (2004), 6 (2003), 6 (2005).

***Catocala sponsa* (Linnaeus, 1767) (Noctuidae)**

Totaal: 7

25/08: 1× Lessive (NA) Chris Steeman, 26/08: 1× Lessive (NA) Chris Steeman, 26/08: 1× Wachtebeke (OV) Wim Veraghtert, 27/08: 1× Moerbeke (OV) Maes Boudewijn, Kinders Hans, 1/09: 1× Lessive (NA) Chris Steeman, 2/09: 1× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs, 16/09: 1× Nismes (NA) Chris Steeman.

Laatste: 16/09/2006, 10/09/2000, 10/09/2002, 27/08/1996, 12/08/2003.

Dagtotaal: 6 (3/08/1995), 6 (17/08/1996), 2 (18/07/2003), 2 (26/08/2006), 1 (6/08/1993).

Jaartotaal: 28 (1996), 20 (1995), 7 (2006), 5 (2003), 1 (1993).

***Chloantha hyperici* ([Denis & Schiffermüller], 1775) (Noctuidae)**

Totaal: 1

08/05: 1× Merksem (AN) Guido De Prins.

Vroegste: 1/05/2003, 3/05/1999, 8/05/2006, 19/05/1998, 20/05/2004.

***Cryphia algae* (Fabricius, 1775) (Noctuidae)**

Totaal: 54

13/07: 1× Brussel (BHG) Raymond Nyst.

25/07: 20×. 1× Dilbeek (VB) Willy Troukens, 8× Hoboken (AN) Guido De Prins, 9× Merksem (AN) Guido De Prins, 2× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs.

13/10: 1× Sint-Katherina-Lombeek (VB) Serge Van Cleynenbreugel.

Laatste: 13/10/2006, 13/09/1991, 6/09/2005, 3/09/1987, 3/09/1996.

Dagtotaal: 49 (31/07/1992), 20 (25/07/2006), 13 (9/08/2004), 11 (31/07/1995), 10 (20/08/1996).

Jaartotaal: 104 (1992), 54 (2006), 51 (1996), 48 (1995), 45 (2004).

***Dicycla oo* (Linnaeus, 1758) (Noctuidae)** Totaal: 1
 01/07: 1× Lavaux-Sainte-Anne (NA) Chris Steeman.
 Vroegste: 21/06/2003, 1/07/2006.
 Laatste: 1/07/2006, 22/06/2003.
 Dagtotaal: 1 (21/06/2003), 1 (1/07/2006).
 Jaartotaal: 2 (2003), 1 (2006).

***Eurois occulta* (Linnaeus, 1758) (Noctuidae)** Totaal: 1
 05/08: 1× Dilbeek (VB) Willy Troukens.
 Vroegste: 5/08/2006.
 Laatste: 5/08/2006.
 Dagtotaal: 1 (5/08/2006).
 Jaartotaal: 1 (2006).

***Hoplodrina ambigua* ([Denis & Schiff.], 1775) (Noctuidae)** Totaal: 980
 23/05: 2× Merksem (AN) Guido De Prins.
 23/08: 97×. 13× Merksem (AN) Guido De Prins, 1× Brussel (BHG) Raymond Nyst, 6× Dilbeek (VB) Willy Troukens, 34× Oostmalle (AN) Wim Veraghtert, 41× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs, 2× Oostmalle (AN) Wim Veraghtert.
 14/10: 2× Vorst (BHG) Remi Guinez.
 Vroegste: 5/04/1999, 22/04/2002, 1/05/2004, 5/05/2003, 23/05/2006.
 Laatste: 15/10/1990, 14/10/2006, 12/10/1991, 11/10/1995, 8/10/1996.
 Dagtotaal: 97 (23/08/2006), 38 (3/09/1996), 29 (24/08/1999), 27 (25/08/2005), 25 (13/08/2003).
 Jaartotaal: 980 (2006), 545 (1996), 486 (2003), 305 (2004), 263 (1991).

***Lithophane leautieri* (Boisdvual, 1829) (Noctuidae)** Totaal: 13
 26/09: 2× Sint-Katherina-Lombeek (VB) Serge Van Cleynenbreugel, 13/10: 5× Sint-Katherina-Lombeek (VB) Serge Van Cleynenbreugel, 14/10: 1× Sint-Katherina-Lombeek (VB) Serge Van Cleynenbreugel, 15/10: 1× Dilbeek (VB) Willy Troukens, 15/10: 2× Sint-Katherina-Lombeek (VB) Serge Van Cleynenbreugel, 27/10: 1× Sinaai-Waas (OV) Boudewijn Maes, 30/10: 1× Vorst (BHG) Remi Guinez.
 Vroegste: 26/09/2006, 27/09/2005, 28/09/2003, 30/09/2000, 3/10/1999.
 Laatste: 5/11/2002, 2/11/2001, 31/10/2005, 30/10/2006, 20/10/1999.
 Dagtotaal: 8 (13/10/2005), 5 (13/10/2006), 2 (3/10/1999), 1 (30/09/2000), 1 (6/10/2001).
 Jaartotaal: 45 (2005), 13 (2006), 6 (2001), 4 (2000), 4 (2003).

***Macdunnoughia confusa* (Stephens, 1850) (Noctuidae)** Totaal: 44
 11/05: 1× Merksem (AN) Guido De Prins.
 10/07: 5×. 1× Merksem (AN) Guido De Prins, 1× Pulderbos (AN) Maarten Jacobs, 3× Wielsbeke (WV) Steve Wullaert.
 29/09: 1× Wielsbeke (WV) Steve Wullaert.

***Mythimna albipuncta* ([Denis & Schiff.], 1775) (Noctuidae)** Totaal: 386
 14/05: 5× Merksem (AN) Guido De Prins.
 26/08: 45×. 6× Merksem (AN) Guido De Prins, 2× Dilbeek (VB) Willy Troukens, 30× Lessive (NA) Chris Steeman, 2× Wachtebeke (OV) Wim Veraghtert, 5× Ave-et-Auffe (NA) Chris Steeman.
 17/10: 1× Pulderbos (AN) Maarten Jacobs.
 Dagtotaal: 45 (26/08/2006), 43 (15/08/1995), 29 (3/09/1996), 22 (31/08/1991), 20 (28/08/2005).
 Jaartotaal: 386 (2006), 279 (1996), 262 (2003), 242 (1995), 209 (2004).

Mythimna l-album (Linnaeus, 1767) (Noctuidae) Totaal: 40
22/06: 1× Merksem (AN) Guido De Prins.
12/09: 7× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs.
22/09: 3× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs.
Dagtotaal: 13 (6/09/2005), 9 (25/09/1994), 7 (22/09/1991), 7 (12/09/2006), 4 (18/09/1995).
Jaartotaal: 40 (2006), 29 (1994), 25 (1991), 20 (2005), 10 (1996).

Euplagia quadripunctaria (Poda, 1761) (Arctiidae) Totaal: 6
22/07: 4× Kessel-Lo (VB) Jorg Lambrechts, 28/07: 1× Kessel-Lo (VB) Jorg Lambrechts, 5/08:
1× Heverlee (VB) Jorg Lambrechts.
Vroegste: 16/05/2000, 22/07/2006, 28/07/2004, 29/07/2003, 30/07/2001.
Dagtotaal: 100 (5/06/2000), 8 (4/08/2003), 6 (11/08/2004), 4 (22/07/2006), 2 (18/08/2001).
Jaartotaal: 329 (2000), 23 (2004), 18 (2003), 7 (2001), 6 (2006).

Lithosia quadra (Linnaeus, 1758) (Arctiidae) Totaal: 108
16/07: 1× Latour (LX) Maarten Jacobs.
16/09: 41×, 10× Olloy-sur-Viroin (NA) Chris Steeman, 28× Olloy-sur-Viroin (NA) Chris Steeman, 3× Kinrooi (LI) Maarten Jacobs.
24/09: 11× Oostmalle (AN) Maarten Jacobs, 11× Oostmalle (AN) Wim Veraghtert.
Vroegste: 27/06/1995, 16/07/2006, 31/07/1999, 9/09/2000.
Laatste: 24/09/2006, 9/09/2000, 31/07/1999, 27/06/1995.
Dagtotaal: 41 (16/09/2006), 3 (27/06/1995), 2 (9/09/2000), 1 (31/07/1999).
Jaartotaal: 108 (2006), 3 (1995), 2 (2000), 1 (1999).
Deze soort kende een grote influx in het gehele land (zie De Prins 2007: 19).

Overzicht

In de tabellen (p. 54–55) kan je de decadetotalen terugvinden van de trekvlinders en de dwaalgasten/zwerwers.

Tabel 1. Trekvinders per decade in België in 2006

BTO - PIMB 2006	Jan			Feb			Maa			Apr			Mei			Jun			Jul			Aug			Sep			Okt			Nov			Dec			Totaal						
	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III							
<i>Plutella xylostella</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	3	7	2	0	1	17	31	17	15	21	27	1	3	1	15	56	3	0	16	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	267			
<i>Antigaster catalaunalis</i>																																								11			
<i>Nomophila noctuella</i>										1									2	4	1	10	18	9	1	234	6	14	27	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	331			
<i>Udea ferrugalis</i>																																								89			
<i>Agrius convolvuli</i>													1						3	1	4	80	31	3																123			
<i>Hyles livornica</i>																																								1			
<i>Macroglossum stellatarum</i>													1	2	3	32	16	17	15	34	80	76	14	7	6	11	5													349			
<i>Colias crocea</i>																			1	2	3	55	23	24	18	22	75	61	50	95	12	1											442
<i>Colias hyale</i>																1			3	2	2																			42			
<i>Pontia daplidice</i>																																								5			
<i>Lampides boeticus</i>																																								8			
<i>Vanessa atalanta</i>	1									2	7	20	11	71	138	38	115	307	309	795	929	300	406	464	676	632	649	451	496	447	91	39	29	6	1	4				8413			
<i>Vanessa cardui</i>													1	10	17	38	339	799	131	126	487	906	271	223	186	92	99	81	85	99	36	6								4032			
<i>Nyctosea obstipata</i>																																								2			
<i>Rhodometra sacraia</i>																																								8			
<i>Agrotis ipsilon</i>																																								336			
<i>Autographa gamma</i>																																								4021			
<i>Chrysoexis chalcites</i>																																								13			
<i>Eublemma pana</i>																																								1			
<i>Helicoverpa armigera</i>																																								27			
<i>Heliothis rubigera</i>																																								1			
<i>Heliothis peltigera</i>																																								9			
<i>Mythimna unipuncta</i>																																								1			
<i>Mythimna vitellina</i>																																								8			
<i>Peridroma saucia</i>																																								8			
<i>Spodoptera exigua</i>																																								3			
<i>Tyta luctuosa</i>																																								1			
																																								18552			

Dankwoord

Aan M. Gillard voor zijn coördinatiewerk van de waarnemingen van de Franstalige medewerkers. Aan alle medewerkers van het BTO voor het nauwkeurig noteren en doorsturen van hun gegevens. W. De Prins, T. Garrevoet, M. Gillard en V. Gillis wil ik danken voor het nalezen van het manuscript.

Tot slot

Het is nog maar eens gebleken dat een planning maken gemakkelijker is dan ze te respecteren. Ik had gehoopt het verslag 2007 al klaar te hebben maar de gegevens sijpelen nu nog steeds binnen. Ik hoop toch dat het verslag dit jaar nog gepubliceerd kan worden.

Ik krijg soms vragen over de soorten die opgenomen worden in het onderzoek. Ik heb als uitgangspunt de volledige soortlijsten genomen die vermeld staan in *Entomobrochure* 6 – "De Belgische trekvlinders en dwaalgasten: 10 jaar Belgisch Trekvlinderonderzoek". Het is een lijst die elk jaar zou moeten herzien worden. Zo is er dit jaar *Antigastra catalaunalis* bijgekomen. Andere soorten zijn misschien standvlinders geworden. *Polyommatus coridon* is dan weer slechts een trekvlinder indien waargenomen (ver buiten) de kalkstreek. Het uitzuiveren van de soortenlijst wordt in ieder geval een van de komende aandachtspunten.

Bibliografie

- De Prins, W. 1998. Catalogue of the Lepidoptera of Belgium. — *Studiedocumenten van het K.B.I.N.* 92: 1–236.
- De Prins, W. 2007. Interessante waarnemingen van Lepidoptera in België in 2006 (Lepidoptera). *Phegea* 35(1): 1–20.
- De Prins, W. & Veraghtert, W. 2006. *Antigastra catalaunalis*, a new species for the Belgian fauna (Lepidoptera: Crambidae). — *Phegea* 34(4): 155–156.
- KMI, 2007. Klimatologisch overzicht van het jaar 2006.
- Troukens, W. 2007. Recente waarneming in België van *Eublemma parva* (Lepidoptera: Noctuidae). — *Phegea* 35(1): 35–36.
- Van Cleynebreugel, S. 2007. Trekvinders in 2005, tweeëntwintigste jaarverslag (Lepidoptera). — *Phegea* 35(4): 121–131.
- Vanholder, B., De Turck, A., Glabeke, G., Misonne, B., Troukens, W., Van Opstaele, M. & Vermandel, E. 1995. De Belgische trekvlinders en dwaalgasten: 10 jaar Belgisch Trekvlinderonderzoek. — *Entomobrochure* 6: 1–76.
-

Scrobipalpa proclivella (Lepidoptera: Gelechiidae), a species new to Belgium

Willy De Prins

Samenvatting. *Scrobipalpa proclivella* (Lepidoptera: Gelechiidae), een nieuwe soort voor de Belgische fauna

Op 5 oktober 2007 werden enkele bladminen van *Scrobipalpa proclivella* (Fuchs, 1886) op *Artemisia absinthium* gevonden te Lustin (Namur). Dit is de eerste vermelding van deze soort uit België.

Résumé. *Scrobipalpa proclivella* (Lepidoptera: Gelechiidae), une espèce nouvelle pour la faune belge

Le 5 octobre 2007, quelques mines de *Scrobipalpa proclivella* (Fuchs, 1886) furent trouvées sur *Artemisia absinthium* à Lustin (province de Namur). C'est la première observation de cette espèce en Belgique.

Key words: *Scrobipalpa proclivella* – First record – Faunistics – Belgium.

De Prins, W.: Dorpstraat 401B, B-3061 Leefdaal. willy.de.prins@telenet.be

A rather high number of leaf mines and full-grown larvae of *Scrobipalpa proclivella* (Fuchs, 1886) on *Artemisia absinthium* were found on 05 October 2007 at Lustin (Province of Namur), leg. J.-Y. Baugnée (figs. 1–2). This rare species has never been recorded from Belgium before (De Prins 1998, De Prins & Steeman 2008).

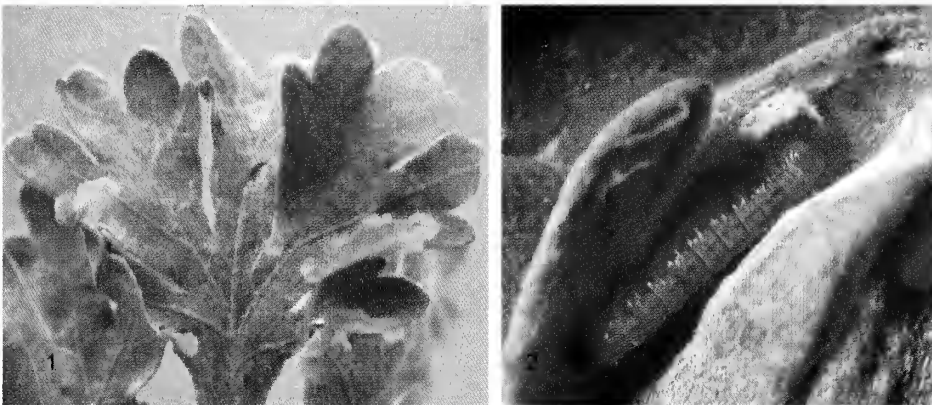

Fig. 1–2. *Scrobipalpa proclivella* (Fuchs, 1886), Belgium, Namur, Lustin, 06.x.2007, leg. J.-Y. Baugnée; 1.– Mines on *Artemisia absinthium*; 2.– Full-grown larva (Photographs J.-Y. Baugnée).

The early stages of *S. proclivella* mine the leaves of *Tanacetum vulgare*, *Leucanthemella serotina*, *Artemisia absinthium*, and *A. vulgaris* (Asteraceae) (Sattler 1987, Karsholt & Nielsen 1987, Jansen 1999: 70, Elsner *et al.* 1999, Povolný 2002). Afterwards the caterpillar lives between spun leaves of the same plants. Pupation takes place in the larval feeding place or between leaf litter on the ground (Fuchs 1886, Karsholt & Nielsen 1987). The pupa hibernates. There are two generations annually; caterpillars may be found in May–June and in September–October, adults are on the wing in April–May and in July–October

(Sattler 1987, Elsner *et al.* 1999). The species prefers arid meadows (Elsner *et al.* 1999).

The species is known in the Netherlands exclusively from the eastern part of Noord-Brabant and Limburg, except for one old record from Utrecht (van Nieukerken *et al.* 1993, Huisman & Koster 1996, 1998, Huisman *et al.* 2001). In Germany, it has been recorded from eight Bundesländer (Gaedike & Heinicke 1999). In France it is known from the Pyrenees and the Pyrénées-Orientales (Lhomme 1946–1963). *S. proclivella* has not been recorded from the United Kingdom yet.

S. proclivella has previously been recorded from Austria, Belarus, Bulgaria, Czech Republic, Denmark, Estonia, France, Germany, Greece, Italy, Latvia, Lithuania, Netherlands, Poland, Romania, Slovakia, Spain, Switzerland, and Ukraine (Elsner *et al.* 1999, Povolný 2002, Karsholt 2007).

References

- De Prins, W. 1998. Catalogue of the Lepidoptera of Belgium. — *Studiedocumenten van het K.B.I.N.* **92**: 1–236.
- De Prins, W. & Steeman, C. 2008. *Catalogue of the Lepidoptera of Belgium*. — www.phegea.org.
- Elsner, G. Hiemer, P. & Tokár, Z. 1999. Die Palpenmotten (Lepidoptera, Gelechiidae) Mitteleuropas. Bestimmung – Verbreitung – Fulgstandort – Lebensweise der Raupen. — F. Salmka, Bratislava, 1–208.
- Fuchs, A. 1886. Microlepidopteren des unteren Rheingau's nebst einer allgemeinen topographisch-lepidopterologischen Einleitung. — *Entomologische Zeitung* **74**: 39–83.
- Huisman, K. J. & Koster, J. C. 1996. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1993 (Lepidoptera). — *Entomologische Berichten, Amsterdam* **56**: 37–55.
- Huisman, K. J. & Koster, J. C. 1998. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1995 (Lepidoptera). — *Entomologische Berichten, Amsterdam* **58**: 53–69.
- Huisman, K. J., Koster, J. C., van Nieukerken, E. J. & Ulenberg, S. A. 2001. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in het jaar 1999 (Lepidoptera). — *Entomologische Berichten, Amsterdam* **61**(12): 169–199.
- Jansen, M. G. M. 1999. The genus *Scrobipalpa* in the Netherlands (Lepidoptera: Gelechiidae). — *Nederlandse Faunistische Mededelingen* **9**: 29–78.
- Karsholt, O. 2007. Fauna Europaea, Family Gelechiidae. – In: Karsholt, O. & van Nieukerken, E. J. (eds.) *Fauna Europaea: Lepidoptera, Moths. Version. 1.3*. — www.faunaeur.org.
- Karsholt, O. & Nielsen, E. S. 1987. Remarks on Microlepidoptera new to the Danish fauna, with a review of the *Coleophora milvipennis* group (Lepidoptera). — *Entomologiske Meddelelser* **46**: 1–16.
- Lhomme, L. 1946–1963. Catalogue des Lépidoptères de France et de Belgique, Volume II Microlépidoptères, fascicule 2, Tineina. — Le Carriol, par Douelle (Lot), 489–1253.
- Povolný, D. 2002. Iconographia tribus Gnorimoschemini Regionis Palaearcticae. F. Slamka, Bratislava, 1–110, colour plates 1–16, plates 1–87.
- Sattler, K. 1987. Die an Compositen gebundenen *Scrobipalpa*-Arten des östlichen Österreichs (Lepidoptera: gelechiidae). — *Annalen des Natur-Botanik und Zoologie* **88/89**: 435–456.
- van Nieukerken, E. J., Gielis, C., Huisman, K. J., Koster, J. C., Kuchlein, J. H., van der Wolf, H. W. & Wolschrijn, J. B. 1993. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland (Lepidoptera). — *Nederlandse Faunistische Mededelingen* **5**: 47–62.

Vondst van een rups van *Proserpinus proserpina* (Lepidoptera: Sphingidae) in Oost-Vlaanderen

André Wandels

Abstract. Record of a caterpillar of *Proserpinus proserpina* (Lepidoptera: Sphingidae) in the province of West-Vlaanderen

On 12 August 2007, a full-grown caterpillar of *Proserpinus proserpina* (Pallas, 1772) was found at Etikhove, between Ronse and Leupegem (Province of Oost-Vlaanderen). This is the first record of this species in the region of the "Vlaamse Ardennen".

Résumé. Découverte d'une chenille de *Proserpinus proserpina* (Lepidoptera: Sphingidae) dans West-Vlaanderen

Le 12 août 2007, une chenille adulte de *Proserpinus proserpina* (Pallas, 1772) fut trouvée à Etikhove, entre Ronse et Leupegem (Oost-Vlaanderen). C'est la première fois que cette espèce est mentionnée des "Vlaamse Ardennen".

Key words: *Proserpinus proserpina* – Oost-Vlaanderen – Faunistics – First record.

Wandels, A.: Wannegemledestraat 33, B-9772 Wannegem-Lede. ritadeclercq@gmail.com.

Tijdens een wandeling op 12 augustus 2007 over de GR129, op het stuk in de Vlaamse Ardennen tussen Ronse tot Leupegem (Oost-Vlaanderen), kruiste een rups ons pad op een veldweg te Etikhove. Het flink uit de kluiten gewassen exemplaar, zo'n 6 à 7 cm lang, zat op de grond op een onbegroeid gedeelte van ongeveer 30 cm breed, dat duidelijk veel door fietsers gebruikt wordt.

De bovenkant van de rups was donkerbruin, de flanken licht met een schuin strepenpatroon. In dit patroon bevonden zich donkere partijen met daarin lichtere cirkelvormige vlekken ter hoogte van de ademhalingsopeningen. Veel vlinderrupsen zijn donker op de bovenzijde en licht aan de onderzijde. Dit levert een tegenschaduw op welke de eigen lichaamsschaduw van de rups vrijwel volledig uitschakelt. Hierdoor geeft het dier als het ware een "platte" indruk en gaat het volkomen in zijn omgeving op.

Op de rugzijde van de rups bevond zich achteraan een iets verhoogde donkere vlek met daarrond een lichte ring, maar de typische stekel van pijlstaarten ontbrak. Toen ze aangeraakt werd, ging de rups hevig kronkelen. Dit is heel typisch bij pijlstaartrupsen, als ze klaar zijn om te gaan verpoppen. Het vlekkenpatroon op de flanken heeft bij dit kronkelen een goed afschrikkingseffect. Ook bij mij, want ik was niet direct geneigd om het kronkelende beestje vast te pakken en na enige aarzeling heb ik de rups voorzichtig in de begroeiing gezet, veilig voor fietsbanden en mensenvoeten.

Na determinatie bleek het toch een pijlstaartrups en wel eentje van de Teunisbloempijlstaart, *Proserpinus proserpina* (Pallas, 1772). Bij de volgroeide rups, na de laatste vervelling is de hoorn zeer klein en meestal vervangen door een klein verhoogd cirkelvormig uitsteeksel.

Oorspronkelijk is dit een soort uit de Oriënt maar ze is via West-Azië tot in Midden-Europese gebieden met een warmer klimaat doorgedrongen. Lange tijd

is dit een zeer zeldzame soort geweest en ook nu nog wordt ze niet ieder jaar waargenomen. Op het Nederlandse Vlindernet (<http://www.vlindernet.nl>) staat vermeld dat de soort in Nederland slechts bekend is van enkele waarnemingen van vóór 1900. De laatste jaren echter breidt de vlinder zich uit naar noordelijker contreien en hij wordt sinds 1996 vooral gezien op diverse locaties in Nederlands Limburg. Het is dus ook niet verwonderlijk dat de meeste waarnemingen in het Vlaamse landsgedeelte plaatsvonden in de provincie Limburg, behoudens twee meldingen in de jaren 80 in de provincies Oost- en West-Vlaanderen. In de regio van de Vlaamse Ardennen is de vlinder bij mijn weten nog nooit waargenomen.

Fig. 1. Rups van *Proserpinus proserpina* (Pallas, 1772), Etikhove (Oost-Vlaanderen), 12.viii.2007 (Foto Jacques Dejans).

In ons klimaat vliegen de vlinders in één generatie, gewoonlijk van eind mei tot begin juni. Rupsen zijn vooral te vinden in de maanden juli en augustus. Ze vervellen een vijftal keer waarbij de kleur evolueert van matgroen naar donkerbruin met het typische streeppatroon op de flanken. Doordat bij iedere vervelling het kleurpatroon en ook de kleur verandert, wordt het zoekbeeld van mogelijke predatoren en parasieten gestoord zodat de kans dat de rups na verpoping uitgroeit tot een volwassen vlinder vergroot.

Vóór de vijfde vervellingsfase zijn de rupsen gedurende de dag op hun waardplanten te vinden zowel foeragerend als rustend. In rusthouding zitten ze in de lengterichting van een stengel met de kop netjes tussen de stengel en de bladaanzet. Volgroeide exemplaren verlaten gedurende de dag de waardplanten en verstoppen zich in de onmiddellijke omgeving. Ze worden altijd alleen aangetroffen, maar op de plaatsen waar ze voorkomen, kunnen verscheidene

exemplaren worden gevonden. Deze spreidingsstrategie leidt tot een maximale kans op overleving.

De pop overwintert in de strooisellaag maar sommige rupsen slagen erin om zich in te graven vooraleer te gaan verpoppen en soms worden de verpoppte rupsen gevonden op een diepte van 2 à 5 cm.

De voedselplanten van de rupsen behoren tot de Teunisbloemfamilie (Onagraceae), het zijn Harig wilgenroosje (*Epilobium hirsutum*), Wilgenroosje (*Epilobium augustifolium*), Moerasbasterdwederik (*Epilobium palustre*), Bergbasterdwederik (*Epilobium montanum*), Teunisbloem spp. (*Oenothera* spp.) en Kattenstaart (*Lythrum salicaria*). De volwassen vlinders zetten bij voorkeur de eitjes af op planten in beek- en rivieralleen, aan oevers van plassen, in open plekken in vochtige bossen, bosranden en warme, open plaatsen maar ook op zandgronden en ruige terreinen zoals rivier- en spoordijken waar de voedselplanten voorkomen.

Volwassen vlinders zijn moeilijk te vinden. Ze zijn niet zo groot (spanwijdte 37–42 mm, lengte 18–21 mm), hebben overwegend groene of bruinachtig groene, donker gebandeerde, gekartelde voorvleugels en oranje achtervleugels met zwarte zomen. Ze lijken enigszins op de Lindenpijlstaart (*Mimas tilliae*). Overdag rusten ze bij voorkeur zeer laag in de vegetatie aan de basis van de plant. Ze vliegen ook wel overdag maar slechts gedurende een korte periode, gewoonlijk in de ochtend- en avondschemering en dit gedurende hooguit één tot anderhalve maand. Overdag worden de vlinders ook wel voedselzoekend aangetroffen, aangetrokken door sterk geurende bloemen zoals Jasmijn (*Jasminum*) die tot de Olijffamilie (Oleaceae) behoort en Slangenkruid (*Echium*) van de familie der Ruwbladigen (Boraginaceae). Bovendien komt de Teunisbloempijlstaart niet algemeen voor.

Ook de gespreide manier van eiafzetting en de goede camouflage van de rups, maken het allemaal niet eenvoudiger om de aanwezigheid van deze soort vast te stellen. De eitjes zijn klein (1,1 × 1,0 mm) groen en glanzend. Elk eitje wordt afzonderlijk afgezet aan de onderzijde van de bladeren van de voedselplant, dichtbij de bloemhoofdjes en meestal zijn er verscheidene per plant aan te treffen. De plaatsen waar de voedselplanten onder optimale voorwaarden voorkomen, verdienen toch eens extra aandacht gedurende de periode van half mei tot half september.

Voor het tot stand komen van dit artikel wil ik Willy De Prins danken.

Literatuur

- Carter, D. J. & Hargreaves, B. 1987. *Thieme's Rupsengids voor de Europese dag- en nachtvlinders*. — B.V.W.J. Thieme & Cie, Zutphen.
- Chinery, M. 1988. *Nieuwe insectengids*. — B.V. Uitgeversmaatschappij Tirion, Baarn.
- Novák, I. & Severa, F. 1981. *Thieme's Vlindergids. De Europese dag- en nachtvlinders*. — B.V.W.J. Thieme & Cie, Zutphen.

Boekbespreking

Abadjiev, S. & Beshkov, S.: *Prime butterfly areas in Bulgaria*.

17,5 × 24,5 cm, 222 pp., talrijke afbeeldingen in kleur, Pensoft Publishers, Sofia, Moscow, www.pensoft.net, gebonden, 2007, €URO 35,00 + porto (ISBN 978-954642304-7).

Dagvlinders worden in Bulgarije al meer dan 150 jaar bestudeerd en meestal ging daarbij de aandacht uit naar de taxonomie en de faunistiek, in veel mindere mate naar bedreiging en beschermingsmaatregelen. Toen men de achteruitgang van enkele opvallende soorten opmerkte, bleven die maatregelen beperkt tot het beschermen van de soort zelf en werd niet gekeken naar de gebieden waarin de vlinders moesten overleven. Dit veranderde toen Abadjiev in 2003 enkele gebieden aanwees die dringend een wettelijke bescherming verdienden om zo 7 doelsoorten te kunnen beschermen.

In Bulgarije komen echter zo'n 210 soorten dagvlinders voor, en het werd dan ook al snel duidelijk dat er een meer uitgebreide studie nodig was om de verschillende gebieden aan te duiden die een wettelijke status van beschermd natuurgebied zouden moeten krijgen. Daarbij moest er rekening gehouden worden met meer dan die 7 eerder aangeduide doelsoorten.

Om de meest waardevolle natuurgebieden te kunnen bepalen, werden twee criteria gebruikt: de aanwezigheid van doelsoorten (53 soorten werden geselecteerd uit de Habitats Directive 92/43 van De Europese Unie, het Red Data Book of European Butterflies, de Biological Diversity Act of Bulgaria, CITES, de Bern Conventie en CORINE) en de algemene soortenrijkdom. In het totaal werden zo 50 natuurgebieden uitgekozen die een voor een de revue passeren.

Eerst worden de 53 doelsoorten kort besproken, alsook de belangrijkste factoren die voor de achteruitgang van de kwaliteit van de biotopen en zelfs hun uiteindelijke vernietiging verantwoordelijke zijn, zoals ontwatering, urbanisatie, toerisme, vervoer enz. Op een kaartje van Bulgarije worden de 50 natuurgebieden gesitueerd. De rest van het boek is gewijd aan de gedetailleerde bespreking van deze natuurgebieden.

Elke bespreking begint met een gedetailleerd overzichtskaartje en een algemene beschrijving van de geologie en begroeiing. Telkens wordt aangegeven voor welke doelsoorten het gebied bescherming verdient. Er wordt aangegeven welke bedreigingen er in het verleden waren, welk invloed die hebben gehad en hoe er kan gewerkt worden aan een mogelijk herstel. Ook wordt aandacht besteed aan andere planten- of diersoorten die het gebied waardevol maken wat als extra argumentatie dient voor de noodzaak aan bescherming.

Het hele boek is doorlopend geïllustreerd met prachtige kleurenfoto's van biotopen, planten en vlinders. Achteraan volgt nog een uitgebreide literatuurlijst. De tekst is volledig tweetalig Engels-Bulgaars. Het boek is zeer keurig uitgegeven en het kan als model dienen voor andere Oost-Europese landen om een gelijkaardige studie aan te vatten. In vele delen van dit Europese gebied is landbouw steeds op kleine schaal bedreven en de natuur is er nog niet zover verloederd als in West-Europa het geval is. Hier zijn reeds vele dagvlindersoorten verdwenen. Laat dit boek een werkinstrument zijn om het in het oosten beter te doen.

Willy De Prins

Interessante vondsten van boktorren in België (Coleoptera: Cerambycidae)

Hugo Raemdonck

Abstract. Interesting observations of longhorn beetles in Belgium (Coleoptera: Cerambycidae)

Twenty-six species of longhorn beetles are reported from various localities in Belgium. These records are meant as an update of the distribution maps presented by Muylaert.

Résumé. Observations intéressantes en Belgique de cérambycides (Coleoptera: Cerambycidae)

Vingt-six espèces de cérambycides sont mentionnées de différentes localités en Belgique. Ces observations peuvent compléter les cartes de répartition dressées par Muylaert.

Key words: Cerambycidae – faunistics – Belgium.

Raemdonck, H.: Walenstraat 41, B-1090 Jette. hugo.raemdonck@chello.be

Recent zijn in dit tijdschrift enkele artikels verschenen over de Belgische boktorren (Troukens 2007: 37–39, 72–80; 2008: 11–13). Hieronder worden 26 boktorsoorten vermeld uit verschillende vindplaatsen in België, waarvan 7 die niet in de vermelde artikels voorkomen.

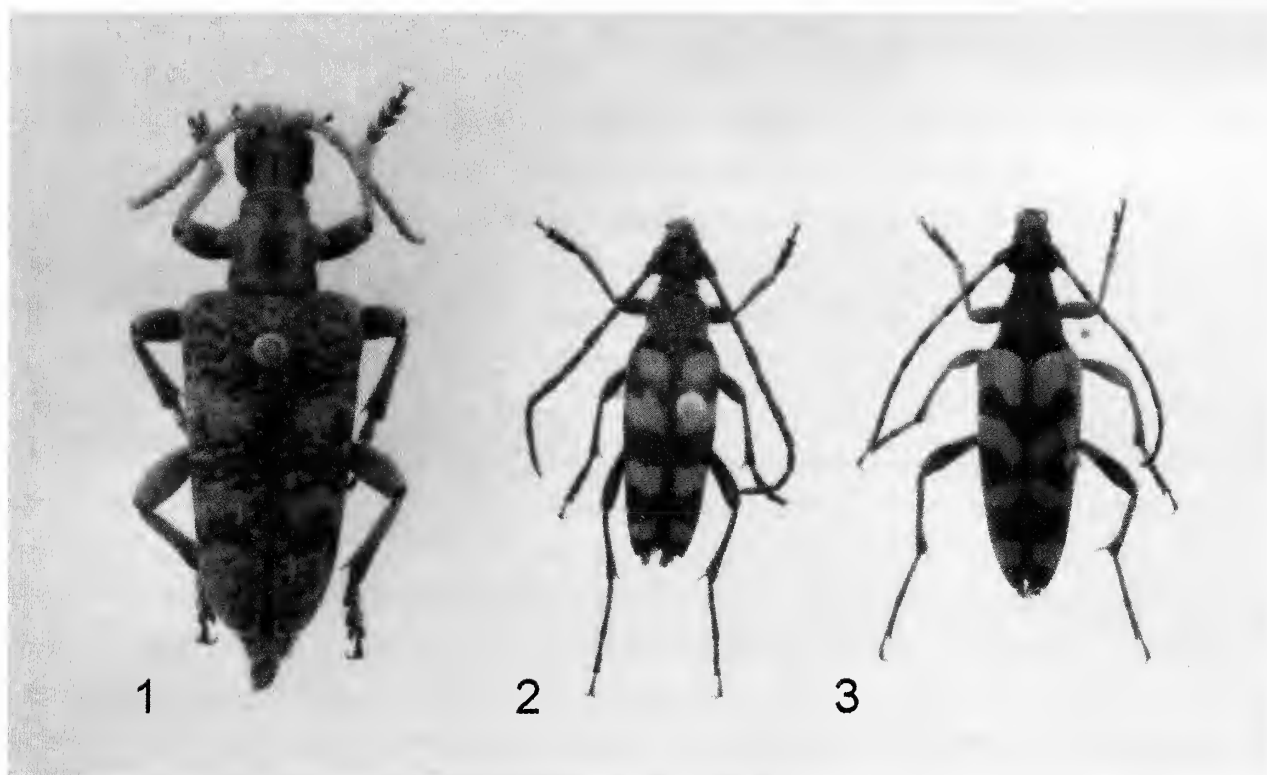
In enkele gevallen gaat het weliswaar om adventieve exemplaren. Deze werden verzameld te Hamme St.-Anna (OV) op geïmporteerd hout uit Frankrijk, met name *Cerambyx scopolii* Fuessly, 1775, *Cerambyx cerdo* Linnaeus, 1758 en *Mesosa curculionides* Linnaeus 1761.

Met onderstaande lijst wil ik een kleine bijdrage leveren ter aanvulling van de verspreidingskaartjes van Ann Muylaert (1984: 106–132) waarvan ook de nomenclatuur werd gevolgd.

Provincienamen worden als volgt afgekort: AN = Antwerpen, BR = Brabant; LG = Luik, LX = Luxemburg, NA = Namen, OV = Oost-Vlaanderen en WV = West-Vlaanderen.

1. *Rhagium sycophanta* (Schrank, 1781) (fig. 1): Heure (NA), 18.v.2002, 1 ex.
2. *Rhagium bifasciatum* (Fabricus, 1775): Heure(NA), 18.v.2002, 1 ex.
3. *Rhagium mordax* (Degeer, 1775): Oudergem (BR), 01.iii.1990, 1ex in Zoniënwoud nabij het Rood Klooster.
4. *Grammoptera ruficornis* (Fabricus, 1781): Noville-sur-Méhaigne (NA), 16.v.1992, 1 ex.; Sinaai-Waas (OV), 09.vi.1994, 1 ex.; Wezembeek-Oppem (BR), 24.iv.2007, 1 ex.; Jette (BR), 06.v.2007, 1 ex.
5. *Alosterna tabacicolor* (Degeer, 1775): Spa (LG), 13.vii.1991, 1 ex.; Petit-Han (LX), 05.vii.1991, 1 ex.
6. *Pseudalosterna livida* (Fabricus, 1776): Koksijde (WV), 04.vii.1987, 1ex.
7. *Corymbia rubra* (Linnaeus, 1758): Medendorf (LG), 28.vii.2002, 1♂; Herselt (AW), 27.vii.1990, 1♀.

Figuren 1–3. Interessante boktorren in België. 1.– *Rhagium sycophanta* (Schrank, 1781), Heure (NA), 18.v.2002; 2.– *Leptura quadrifasciata* (Linnaeus, 1758), Postel (AN), 26.vii.2002; 3.– *Leptura maculata* (Poda, 1761), Spa (LG), 18.vii.1989 (Foto's H. Van Raemdonck).

8. *Brachyleptura fulva* (Degeer, 1775): Jette (BR), 12.vii.1989, 2 ex.; St.-Kruis (Brugge) (WV), 25.vii.1989, 2 ex.

9. *Brachyleptura maculicornis* (Degeer, 1775): Elsenborn (LG), 25.vii.2004, 1 ex.

10. *Pachytodes cerambyciformis* (Schrank, 1781): Durbuy (LX), 05.vii.1991, 1 ex.; Spa (LG), 19.vii.1992, 2 ex.

11. *Leptura quadrifasciata* (Linnaeus, 1758) (fig. 2): Hotton (LX), ?.vii.1990, 2 ex.; Postel (AN), 26.vii.2002, 2 ex.

12. *Leptura maculata* (Poda, 1761) (fig. 3): Kessel-Lo (BR), 25.v.1990, 1 ex.; Jette (BR), 09.v.1992, 1 ex.; Spa (LG), 18.vii.1989, 1 ex.; Postel (AN), 26.vii.2002, 1 ex.; Elsenborn (LG), 25.vii.2004, 1 ex.

13. *Stenurella melanura* (Linnaeus, 1758): Herbeumont (LX), 23.vii.1989, 3 ex.; Spa (LG), 14.vii.1990, 4 ex.; Oudergem (BR), 21.vii.2004, 2♂ in het Zoniënwood nabij Rood Klooster.

14. *Leptura nigra* (Linnaeus, 1758): Spa (LG), 11.vii.1991, 3 ex.

15. *Arhopalus rusticus* (Linnaeus, 1758): De Haan (WV), ?.vii.1975, 1 ex.; Sint-Niklaas (OV), 10.vii.1997, 1 ex.

16. *Stenopterus rufus* (Linnaeus, 1767): Sint-Kruis (Brugge) (WV): 25.vii.1988, 1 ex.; Spa (LG), 11.vii.1991, 1 ex.

17. *Cerambyx scopolii* (Fuessly, 1775): Hamme (OV), 20.v.1990, 2 ex. ex larva uit geïmporteerd hout uit Frankrijk.

18. *Cerambyx cerdo* (Linnaeus, 1758): Hamme (OV), 13.xii.1984, 1♂ op geïmporteerd hout uit Frankrijk.
19. *Aromia moschata* (Linnaeus, 1758): Hamme (OV), 30.vi.1976, 1♂.
20. *Pyrrhidium sanguineum* (Linnaeus, 1758): Hamme (OV), 10.ii.1990, 3 ex.; Jette (BR), 01.iv.2001, 1 ex.
21. *Clytus arietis* (Linnaeus, 1758): Meise (BR), 20.v.1989, 1 ex.; Sinaai-Waas (OV), 09.vi.1994, 1 ex.; Jette (BR), 05.v.2007, 1 ex. in het Laarbeekbos; Wezembeek-Oppem (BR), 24.iv.2007, 1 ex.
22. *Mesosa curculionides* (Linnaeus, 1761): Hamme (OV), 25.viii.1989, 1 ex. op geïmporteerd hout uit Frankrijk.
23. *Aphelocnemia nebulosa* (Fabricius, 1781): Oudergem (BR), 22.xi.1976, 1 ex. in hout; Hamme (OV), 30.ix.1989, 2 ex. op geïmporteerd hout.
24. *Agapanthia cardui* (Linnaeus, 1767): Rochefort (NA), 05.vi.1996, 1 ex.
25. *Agapanthia villosoviridescens* (Degeer, 1775): Hamme (OV), 19.vii.1998, 1 ex.; Jette (BR), 06.v.2007, 2 ex. in het Laarbeekbos; St.-Jans-Molenbeek (BR), 30.v.2007, 1 ex. in het Scheutbos; Jette (BR), 10.vii.2005.
26. *Leiopus nebulosus* (Linnaeus, 1758): Essenbeek (BR), 09.vi.1991, 1 ex.; Wachtebeke (OV), 23.viii.1997, 1 ex.

Tot slot is een woordje van dank op zijn plaats voor de volgende personen: René Pletinck, die me besmette met de entomologische microbe, en Willy Troukens die me motiveerde om de bovenstaande gegevens te publiceren en me behulpzaam was met determinatieproblemen.

Bibliografie

- Muylaert, A. 1984. *Fauna van België. Boktorren (Cerambycidae)*. — Vermogen van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel.
- Troukens, W. 2007a. De boktorren uit de collectie Remi Guinez (Coleoptera: Cerambycidae). — *Phegea* **35**(1): 37–39.
- Troukens, W. 2007b. Boktorren aan de westrand van Brussel (Coleoptera : Cerambycidae). — *Phegea* **35**(2): 72–80.
- Troukens, W. 2008. Bijdrage tot een betere kennis van de verspreiding van onze inheemse boktorren (Coleoptera : Cerambycidae). — *Phegea* **36**(1): 11–13.

Boekbespreking

Hausmann, A.: *The Geometrid Moths of Europe. Volume 2 Sterrhinae.*

17,5 × 24,5 cm, 600 p., 24 kleurenplaten, 61 zwartwitplaten, talrijke tekstfiguren, Apollo Books, Kirkeby Sand 19, DK-5771 Stenstrup, Denmark, apollobooks@vip.cybercity.dk, www.apollobooks.com. gebonden, 2004, DKK 960,- (ISBN 87-88757-37-4).

Dit tweede deel in de reeks “*The Geometrid Moths of Europe*”, waarin voordien al de delen 1 (2001: Archiarinae, Orthostixinae, Desmobathrinae, Alsophilinae, Geometrinae) en 4 (2003: Larentiinae II: Perizomini en Eupitheciini) gepubliceerd werden, behandelt de subfamilie Sterrhinae met o.m. de twee grote en “moeilijke” genera *Idaea* en *Scopula*.

De subfamilie bevat in Europa 196 soorten verdeeld over 18 genera. Het genus *Idaea* wordt onderverdeeld in 24 en het genus *Scopula* in 7 soortengroepen. Omwille van de kleine afmetingen en de moeilijkheden voor identificatie, zijn Sterrhinae onderbestudeerd i.v.m. andere Geometridae. Daarom is dit boek uitzonderlijk waardevol omdat het een uitstekend identificatiemiddel biedt. Maar ook vanuit het standpunt van taxonomie is dit boek baanbrekend. Er worden 3 nieuwe soorten en 3 nieuwe subspecies in beschreven en verder worden er niet minder dan 102 taxonomische wijzigingen doorgevoerd, o.a.: downgraden van soorten naar subspecies, upgraden van vormen en subspecies naar soorten, nieuwe synoniemen, aanduiden van neotypen en lectotypen, enz.

Dat aan deze publicatie heel wat research is voorafgegaan mag duidelijk zijn uit de inleiding waarin vermeld wordt dat meer dan 300.000 exemplaren uit alle belangrijke Europese musea werden onderzocht, 6.000 genitaalpreparaten werden vervaardigd en dat meer dan 100 entomologen hebben meegewerkt.

De bespreking van de individuele soorten volgt een vast stramien: volledige, wetenschappelijke naam met referentie naar de oerbeschrijving; volledige synonymie, incl. infrasubspecifieke namen en vroegere, foutieve determinaties, telkens met referentie naar de publicaties. Daarna volgen een korte beschrijving van het uiterlijk, de mannelijke en vrouwelijke genitalia, telkens met verwijzing naar gelijkende soorten, de verspreiding in Europa, de fenologie, biologie en habitat. In een aparte paragraaf wordt nog eens verwezen naar gelijkende soorten, zodat de determinaties met dit boek gemaakt zo foutloos mogelijk zouden zijn. In enkele gevallen volgen er nog enkele bemerkings.

De geografische verspreiding wordt grafisch voorgesteld op kaarten van Europa waarop het areaal met grijze vlekken en zwarte stippen wordt aangeduid. De andere tekstfiguren bevatten foto's van het uiterlijk om bepaalde, morfologische verschillen te benadrukken, tekeningen van de vleugeladering, foto's van rupsen, SEM-opnamen van antennes, enz.

De kleurenplaten zijn van zeer goede kwaliteit. De kleine soorten worden op 1,5× afgebeeld, de andere op natuurlijke grootte. De vlinders zijn op lichtgrijze achtergrond afgebeeld en links staat telkens de juiste naam met de faunistische gegevens van het afgebeelde exemplaar. In de meeste gevallen worden verscheidene exemplaren van dezelfde soort afgebeeld zodat de individuele variatie wordt voorgesteld. Op de zwartwitplaten staan pentekeningen van de mannelijke en vrouwelijke genitalia.

Dit keurig uitgegeven boek bevat achteraan nog een systematische checklist, een uitgebreide bibliografie en een alfabetische index van de taxonomische namen. Het zal nog jarenlang een uitstekende bron zijn voor de identificatie van deze moeilijke, maar vrij algemene groep Geometridae in Europa. Het is dus aan te bevelen aan iedereen die zich met nachtvlinders bezig houdt.

Willy De Prins

A probable case of hybridization between *Hipparchia semele* and *Hipparchia blachieri* from Italy (Lepidoptera: Nymphalidae, Satyrinae)

John G. Coutsis

Abstract. The presence in Calabria, Italy, of probable hybrids between *Hipparchia semele* (Linnaeus, 1758) and *Hipparchia blachieri* (Fruhstorfer, 1908) is presented on the basis of findings in the male genitalia. The need for further research on the subject is discussed.

Samenvatting. Een mogelijk geval van hybridisatie tussen *Hipparchia semele* en *Hipparchia blachieri* in Italië (Lepidoptera: Nymphalidae, Satyrinae)

Aan de hand van morfologische verschillen in de mannelijke genitalia worden enkele mogelijke hybriden tussen *Hipparchia semele* (Linnaeus, 1758) en *Hipparchia blachieri* (Fruhstorfer, 1908) uit Calabrië (Italië) besproken. De noodzaak voor verder onderzoek naar dit fenomeen wordt duidelijk gemaakt.

Résumé. Un cas probable d'hybridation entre *Hipparchia semele* et *Hipparchia blachieri* en Italie (Lepidoptera: Nymphalidae, Satyrinae)

La présence en Calabre (Italie) des hybrides probables entre *Hipparchia semele* (Linnaeus, 1758) et *Hipparchia blachieri* (Fruhstorfer, 1908) est mentionnée, en se basant sur des différences dans les génitalia mâles. La nécessité d'une étude plus approfondie de ce phénomène est discutée.

Key words: Italy – Calabria – Nymphalidae – Satyrinae – Hybridization – *Hipparchia semele* – *Hipparchia blachieri* – Genitalia.

Coutsis, J. G.: 4 Glykonos Street, GR-10675 Athens, Greece. kouts@otenet.gr

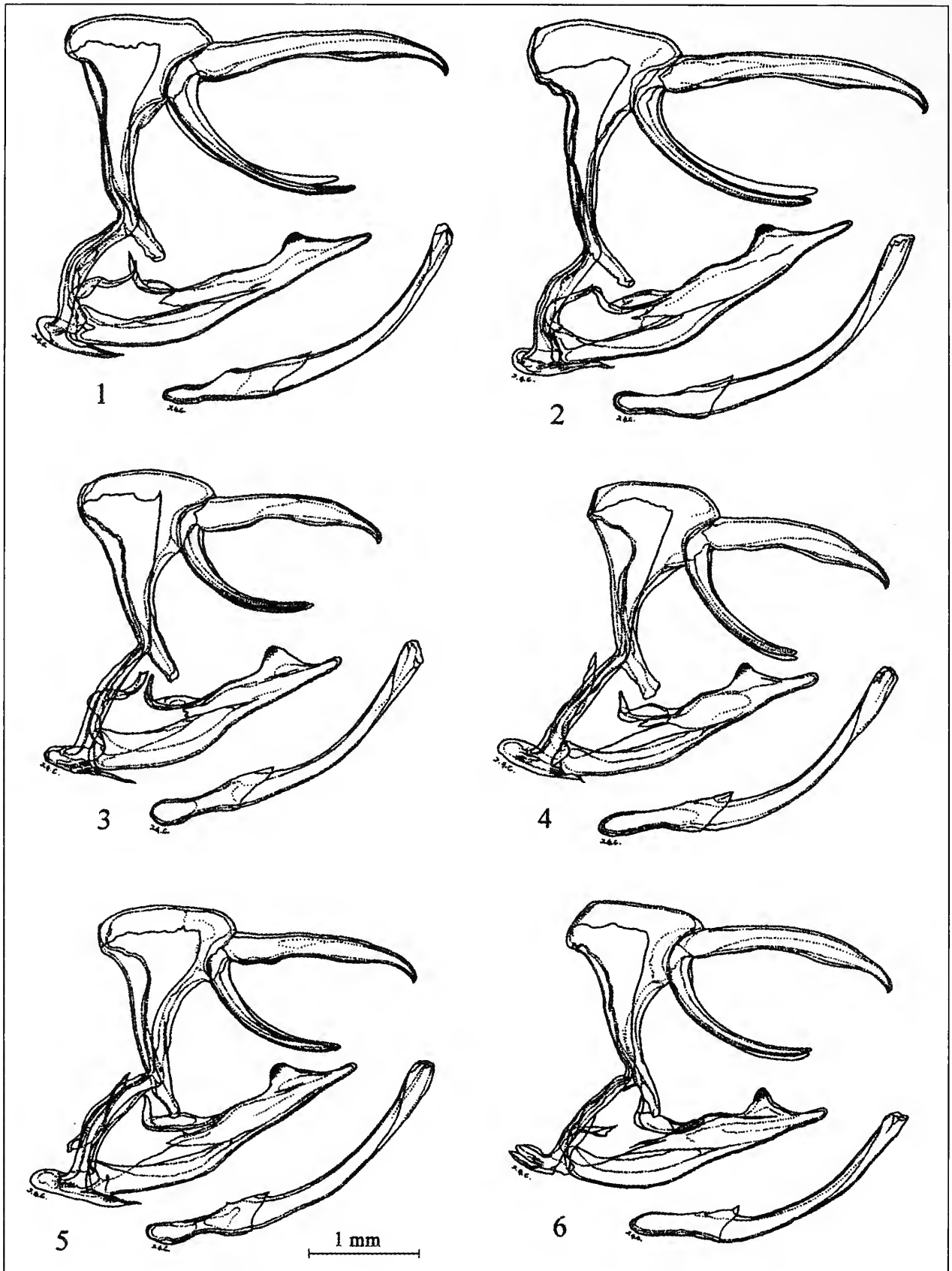
Introduction

In 1996 I was given by Alain Olivier of Belgium the abdomens of a large number of male *Hipparchia* butterflies from Italy, belonging to the *semele*-group, in order to have their genitalia checked and eventually drawn. These butterflies were all captured by Alain himself and represented only part of his more general investigation of the *semele*-group of butterflies of the Palaearctic region as a whole. Unfortunately this project never materialized, as a few years later Alain diverted his interests away from the study of Lepidoptera. Fortunately I kept copies of the genital drawings of all specimens involved, and as one of the findings turned out to be of interest, I thought it appropriate to present it for publication, acknowledging at the same time that most, if not all the credit rightfully belongs to Alain Olivier himself.

Material from Calabria, Italy

Among the genitalia studied and drawn, 24 belong to specimens from Calabria, 16 of which were recorded on 22–24.vii.1995 on Aspromonte, and the rest, 8 in all, on 26–28.vii.1995 in Cerenza, La Sila, Cosenza Province, at an altitude of 600–650 m. In the first locality 13 specimens were found to belong to *Hipparchia semele* (Linnaeus, 1758) (two specimens are figured: figs 1 & 2), and 2 to *Hipparchia blachieri* (Fruhstorfer, 1908).

Figs 1–6. Side view of left side of male genitalic armature of *semele* species-group taxa from Calabria, Italy; left valva omitted and aedeagus separated. 1, 2.– *Hipparchia semele* (Linnaeus, 1758), 20 km W of San Luca, Aspromonte, Province of Reggio, 1450–1500 m, 24.vii.1995; 3, 4.– *Hipparchia blachieri* (Fruhstorfer, 1908); 5, 6.– Probable hybrids between *semele* and *blachieri*. 3–6. Cerenzia, La Sila, Province of Cosenza, 600–650 m. 3, 4, 5. 26.vii.1995. 6. 28.vii.1995.

In the second locality 6 specimens were found to belong to *blachieri* (two specimens are figured: figs 3 & 4), while 2 had genitalia that are intermediate in characters between those of *blachieri* and those of *semele* (figs 5 & 6), expressed by the length and, or, shape of the uncus. Differences of this kind usually are suggestive of hybridization.

Discussion

This hypothesis, if eventually genetically proven, will refer to the first ever recorded case of hybridization between these two species, as well as between any two of the species belonging to the *semele*-group. In Greece, for instance, where the closely allied to *blachieri*, *Hipparchia senthes* (Fruhstorfer, 1908), is syntopic and synchronous both with *Hipparchia volgensis* (Mazochin-Porshnjakov, 1952), *Hipparchia pellucida* (Stauder, 1924) as well as with *Hipparchia mersina* (Staudinger, 1871), there is no visible sign of hybridization between the former and any single one of the others, and there certainly is no sign of hybridization between the syntopic and synchronous *pellucida* and *mersina*. This whole issue requires further investigation both quantitatively, geographically, as well as through DNA sequencing, in order to confirm hybridization, and to see whether this is but a rare exception to the rule, or whether it is a well established condition in certain localities. It certainly would also be valuable to do more thorough collecting in the areas involved here, in order to establish whether or not *semele* may still be present in places which the probable hybrid inhabits, and in which the latter was so far found to co-exist only with *blachieri*.

Boekbespreking

Kljuchko, Z.: *The Noctuids of Ukraine.*

15,5 × 21,5 cm, 248 p., 24 kleurenplaten, talrijke tekstfiguren, Rayevsky Scientific Publishers, P.O. Box 108, UA-01034 Kyiv, Ukraine, rsp@i.com.ua, gebonden, 2006, ca. 25,- EUR (ISBN 966-7016-39-0).

In deze reeks “Wildlife of Kraaien” is dit het tweede deel dat over Lepidoptera handelt. Het deel over de dagvlinders van Oekraïne verscheen reeds in 2005 (zie bespreking in *Phegea* 35: 64). Nu zijn de Noctuidae aan de beurt. In het boek worden de 570 soorten die ooit uit Oekraïne zijn vermeld kort behandeld.

Zoals gebruikelijk vangt het boek aan met een algemene inleiding over de familie Noctuidae, de bouw van de vlinders, met als specialiteit het tympanaal orgaan, de biologie en levenswijze, en de natuurlijke vijanden (parasieten en predatoren). In tabelvorm worden de 570 soorten opgelijst en met enkele symbolen wordt hun status (trekvlinder, standvlinder, cultuurvolger enz.) in Oekraïne aangeduid. Daarna wordt de Oekraïense fauna gesitueerd in het Palaearctische gebied en worden de vijf onderscheiden zoögeografische gebieden binnen Oekraïne besproken (noordelijke woudzone, centrale bos-steppezone, zuidelijke steppezone, westelijke Karpaten en de Krimse bergstreek).

In het systematische deel worden telkens 4 soorten op eenvormige manier behandeld: volledige wetenschappelijke naam, Oekraïense benaming, typelokaliteit, algemene verspreiding, lengte van de voorvleugel, vliegtijd en voedselplanten van de rups. Tevens wordt naast de tekst een verspreidingskaartje afgedrukt waarop de verspreiding in Oekraïne grafisch wordt voorgesteld. Hierbij is gebruik gemaakt van 3 symbolen: een gebied op donkergrijze achtergrond betekent dat de soort daar gewoon voorkomt, een lichtgrijs gebied geeft aan dat ze er sporadisch (of mogelijk) voorkomt en met stippen worden afzonderlijke, gecontroleerde waarnemingen aangeduid. Dit laatste is vooral het geval bij soorten die uitsluitend op het Krimschiereiland voorkomen.

Alle soorten worden in kleur afgebeeld op 24 kleurenplaten van zeer goede kwaliteit. De geprepareerde vlinders staan er in ware grootte voorgesteld op een lichtgrijze achtergrond. Het is jammer dat er geen legende onder of naast de platen voorkomt; gelukkig is elke foto voorzien van een referentienummer dat naar het nummer in de tekst verwijst. Men moet dus nogal veel bladeren. Ook worden geen faunistische gegevens over de afgebeelde vlinders meegedeeld.

Achteraan staan een hoofdstuk over de historiek van de Noctuidae-studie in Oekraïne en een systematische naamlijst van de Oekraïense Noctuidae. Tot slot volgen een uitgebreide literatuurlijst en een alfabetische index van de wetenschappelijke namen.

Een groot nadeel is wel dat het hele boek in het Oekraïens is opgesteld en daarmee haast ontoegankelijk voor de meeste Europese lezers. Het was toch een kleine moeite geweest om op zijn minst de legende van de gebruikte symbolen te vertalen naar het Engels. In feite kan men nu enkel de kleurenplaten en de verspreidingskaartjes raadplegen.

Willy De Prins

***Coleophora salinella* (Lepidoptera: Coleophoridae), a species new to Belgium**

Willy De Prins

Samenvatting. *Coleophora salinella*, een nieuwe soort voor de Belgische fauna (Lepidoptera: Coleophoridae)

Op 30 juni 2007 werd een vrouwelijk exemplaar op licht verzameld van *Coleophora salinella* Stainton, 1859 in het natuurgebied "Hobokense Polder" te Hoboken (België, prov. Antwerpen). Dit is de eerste vermelding van deze soort voor de Belgische fauna. De rupsen mineren in de bladeren van *Atriplex* en *Halimione*. De soort is gebonden aan ziltige vegetaties.

Résumé. *Coleophora salinella*, une espèce nouvelle pour la faune belge (Lepidoptera: Coleophoridae)

Le 30 juin 2007, une femelle de *Coleophora salinella* Stainton, 1859 fut capturée à la lumière dans la réserve naturelle "Hobokense Polder" à Hoboken (Belgique, province d'Anvers). C'est la première mention de cette espèce en Belgique. La chenille mine les feuilles d'*Atriplex* et *Halimione*. L'espèce vit seulement dans des biotopes salines.

Key words: *Coleophora salinella* – Belgium – Faunistics – First record.

De Prins, W.: Dorpstraat 401B, B-3061 Leefdaal. willy.deprins@telenet.be

On 30 June 2007, a single female specimen of *Coleophora salinella* Stainton, 1859 was caught on light in the nature reserve "Hobokense Polder" at Hoboken (Belgium, Province of Antwerpen), leg. G. De Prins, det. H. G. van der Wolf (gen. prep. female Wf. 10.133). This is the first record of this species from Belgium (De Prins 1998, De Prins & Steeman 2008).

Distribution

The species has hitherto been recorded from the following countries: Armenia, Bulgaria, Cyprus, France, Germany, Hungary, Italy (incl. Sicily), Netherlands, Portugal, Russia, Slovakia, Spain, Ukraine, and United Kingdom (Emmet *et al.* 1996, Baldizzone & van der Wolf 2007). It also lives in the Caucasus and Western Siberia (Baldizzone *et al.* 2006). In most of the mentioned countries, the species is rare and almost never recorded in high numbers, except for the United Kingdom where it has been observed "not uncommon" on the coasts of England from Dorset to the Humber and in the north in Durham, Lancashire and Westmorland (Emmet *et al.* 1996).

In the Netherlands, *C. salinella* is restricted to the region of "Het Zwin", and some polders near the river Scheldt (Kuchlein 1993). In Germany, the species occurs rarely in the polders of Schleswig-Holstein and in France it has been recorded from the south-western departments of Haute-Garonne, Landes and Deux-Sèvres (Lhomme 1946–1963).

C. salinella prefers sea-walls and the borders of salt-marshes or tidal rivers where its foodplant grows. The "Hobokense Polder" is a small area south of the city Antwerpen and adjacent to the tidal river Scheldt.

Biology

The caterpillar of *C. salinella* feeds mainly on *Atriplex littoralis* (Chenopodiaceae), at first on the seeds, and later also on the leaves. It can furthermore be found on *Atriplex prostrata* and *Halimione portulacoides* (Emmet *et al.* 1996). Full-grown larvae construct a grey-brown, trivalved, cylindrical case of 6 mm long, The oral opening has an angle of 30–45°.

There is one generation a year; moths are on the wing from July to September, caterpillars feed in September and are full-grown in October (Emmet *et al.* 1996, Ellis 2004). The Belgian specimen is an early one.

References

- Baldizzone, G. & van der Wolf, H. 2007. Fauna Europaea. Family Coleophoridae. – In: Karsholt, O. & van Nieukerken, E. J. (eds.) *Fauna Europaea. Lepidoptera moths*. — Fauna Europaea Version 1.3, www.faunaeur.org [10.01.2008].
- Baldizzone, G., van der Wolf, H. & Landry, J.-F. 2006. Coleophoridae, Coleophorinae (Lepidoptera). – In: Landry, B. (ed.) *World Catalogue of Insects*. Volume 8. — Apollo Books, Stenstrup, 1–125.
- De Prins, W. 1998. Catalogue of the Lepidoptera of Belgium. — *Studiedocumenten van het K.B.I.N.* **92**: 1–236.
- De Prins, W. & Steeman, C. 2008. *Catalogue of the Lepidoptera of Belgium*. — www.phegea.org [10.01.2008].
- Ellis, W. N. 2004. *De Nederlandse bladmineerders*. — www.bladmineerders.nl [10.01.2008].
- Emmet, A. M., Langmaid, J. R., Bland, K. P., Corley, M. F. V. & Razowski, J. 1996. Coleophoridae. – In: Emmet, A. M. (ed.) *The moths and butterflies of Great Britain and Ireland*. 3 Yponomeutidae–Elachistidae. — Harley Books, Colchester. 1–452, Chapter pagination. 126–338.
- Huisman, K. J., Kuchlein, J. H., van Nieukerken, E. J., van der Wolf, H. W., Wolschrijn, J. B. & Gielis, C. 1986. Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland, voornamelijk in 1984 (Lepidoptera). — *Entomologische Berichten, Amsterdam* **84**: 137–156.
- Kuchlein, J. H. 1993. *De kleine vlinders. Handboek voor de faunistiek van de Nederlandse Microlepidoptera*. — Pudoc, Wageningen, 1–715.
- Lhomme, L. 1946–1963. *Catalogue des Lépidoptères de France et de Belgique*, Volume II Microlépidoptères, fascicule 2, Tineina. — Le Carriol, par Douelle (Lot), 489–1253.
-

De roodhalskoprakever, *Necrobia ruficollis*, aan de westrand van Brussel (Coleoptera: Cleridae)

Willy Troukens

Abstract. *Necrobia ruficollis* at the westside of Brussels, Belgium (Coleoptera: Cleridae)
In 2006 and 2007 several specimens of *Necrobia ruficollis* (Fabricius, 1775) were captured in a light-trap on a terrace of a 10th story in Vorst (Brussels). This species is spread all over the world but rather rare in Europe. Beetles and grubs are sporadically found on dry carrions and bones.

Résumé. Le nécrobie à thorax roux, *Necrobia ruficollis*, à la périphérie ouest de Bruxelles, Belgique (Coleoptera: Cleridae)

En 2006 et 2007 plusieurs exemplaires de *Necrobia ruficollis* (Fabricius, 1775) furent capturés dans un piège lumineux sur une terrasse d'un 10ième étage à Forest (Bruxelles). L'espèce est cosmopolite mais rare en Europe. On la trouve sporadiquement sur les charognes desséchées et les os.

Key words: *Necrobia ruficollis* – Cleridae – Faunistics – Belgium.

Troukens, W.: Ninoofsesteenweg 782/8, B-1070 Anderlecht.

Inleiding

In 2006 en 2007 ontdekte Remi Guinez aan de standsrand te Vorst-Brussel verscheidene exemplaren van de roodhalskoprakever, *Necrobia ruficollis* (Fabricius, 1775). De vangsten hadden plaats op het terras van de 10de verdieping van een flatgebouw, zowat 30 m boven de begane grond. Dit terras was ingericht om insecten te lokken met nectarplanten, bakjes met stroopmengsels en een UV-val. De kevertjes werden gevonden in de UV-val: 1 ex. op 30.VII.2006, 1 ex. op 21.III.2007 en 2 ex. op 28.IV.2007.

Korynetinae

N. ruficollis behoort tot de mierkevers (Cleridae), meer bepaald tot de onderfamilie van de Korynetinae. In België zijn hiervan 4 soorten bekend. Het zijn korte, brede kevertjes van 4 à 6,5 mm met een opstaande beharing. Op kleurbasis kan men ze als volgt onderscheiden:

- eenkleurig blauwzwart: *Necrobia violacea* (Linnaeus, 1758).
- blauwzwart, poten en sprieten rood, sprietknots donker: *Necrobia rufipes* (De Geer, 1775).
- blauwzwart, tarsen en middelste sprietleden rood: *Korynetis caeruleus* (De Geer, 1775).
- blauwzwart, poten, halsschild en dekschildbasis rood: *Necrobia ruficollis* (Fabricius, 1775)

Korynetes caeruleus is echt inheems en staat bekend als vrij gewoon. Hij leeft op verzwakte bomen waar hij jacht maakt op houtkevers (Anobiidae) (Du Chatenet 2000: 52). De drie *Necrobia*-soorten zijn kosmopoliet. In Europa

worden ze slechts sporadisch en verspreid aangetroffen. Zowel de larven als de adulten treft men aan op gedroogde dierenvellen, droog aas en ook op uitgedroogde mest (Keer 1930: 458). De ruigpootkoprakever, *N. rufipes*, is al verscheidene keren gevonden in Egyptische mummies (Du Chatenet 2000: 39–54).

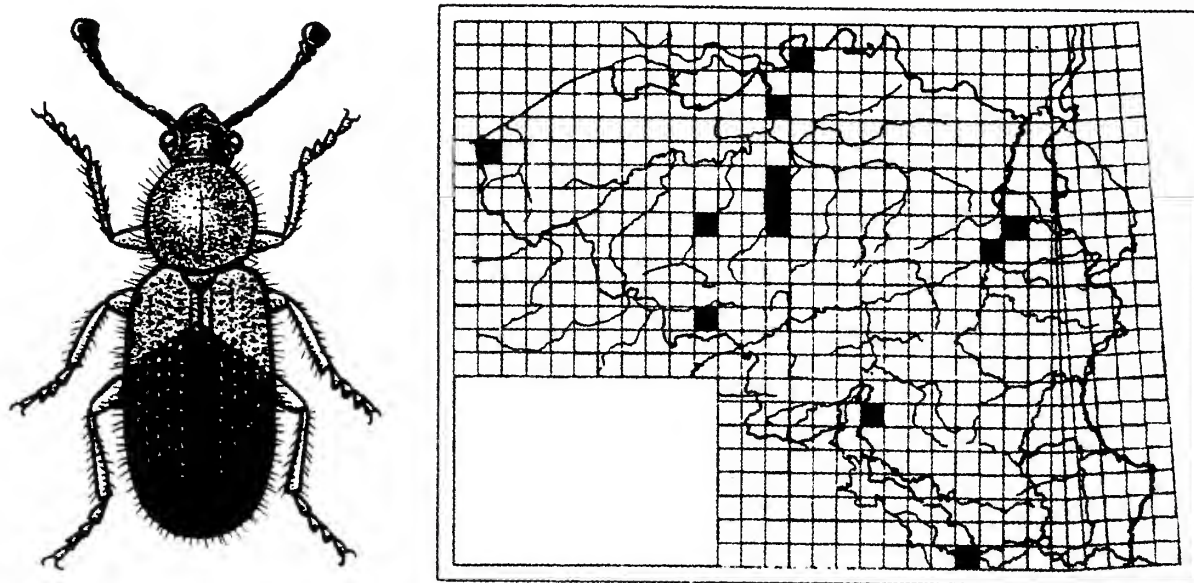

Fig. 1. Vindplaatsen van *Necrobia ruficollis* (Fabricius, 1775) in België (Bron: K.B.I.N., Brussel).

***Necrobia ruficollis* (Fabricius, 1775)**

Aan de eerste beschrijving van *N. ruficollis* is een historisch verhaal verbonden. In 1794 werd de priester-entomoloog, André Latreille, te Bordeaux opgesloten in de gevangenis. In zijn cel wachtte hij op de galei die hem naar Guyana moest brengen. Op zeker ogenblik zag hij een onbekend kevertje vanuit een spleet tevoorschijn kruipen. Hij kon het vangen en via de heelmeeester van de gevangenis kwam het terecht bij de jeugdige naturalist, Bory de Saint-Vincent. Deze schakelde familie en kennissen in om de priester uit de gevangenis te krijgen. Dit lukte op het laatste nippertje. De galei vertrok nog diezelfde dag en verging drie dagen later met man en muis. Als dank voor zijn redding noemde Latreille het kevertje "Necrobia", hetgeen zoveel betekent als "van de dood gered" (Auber 1971: 46–47).

N. ruficollis valt op door het rode halsschild en de rode band aan de basis van de dekschilden die naar de zijden toe breder wordt (fig. 1). Zijn grootte varieert van 4 tot 6 mm. Dit kevertje is vooral met ladingen kopra, via het scheepsverkeer, wereldwijd verspreid geraakt. Volgens Mourier & Winding (1976: 75) is *N. ruficollis* te vinden in uitgedroogd aas, maar toch voornamelijk in fabrieken waar vlees en beendermeel wordt verwerkt. Freude *et al.* (1965: 17) menen dat zowel kevers als larven leven van andere insectenlarven: vliegenmaden, pels- en spekkevers, houtkeverlarven en kleermotten.

Over de voortplanting van *N. ruficollis* is vooral bij Keer (1930: 459) informatie te vinden. Het wijfje legt in mei-juni een 30-tal eitjes op merghoudende beenderen, huiden en andere dierlijke stoffen in staat van ontbinding; aan stranden ook op dode vis. De larve leeft van vleesrestjes en aasetende vliegenmaden (*Lucilia* en *Calliphora*). Na 3 vervellingen zoekt ze een vliegentonnetje op om in te verpoppen. Heeft de vlieg het tonnetje verlaten—dus van het deksel ontdaan—dan vormt de *Necrobia*-larve een nieuw dekseltje van een witte substantie. Na 9 à 14 dagen sluipt het imago uit de pop.

In de collecties van het K.B.I.N. te Brussel telde ik 42 exemplaren, verzameld in 16 lokaliteiten (fig. 1). Ze werden gevangen van mei tot oktober.

Dankwoord

Als besluit wil ik graag de personen danken die het schrijven van dit artikel mogelijk maakten: Remi Guinez (Vorst-Brussel) voor het ter beschikking stellen van zijn verzameling Cleridae; Wouter Dekoninck en Alain Drumont (K.B.I.N., departement Entomologie, Brussel) voor de hulp en de faciliteiten bij het raadplegen van de collecties van het museum.

Bibliografie

- Auber, L. 1971. *Atlas des Coléoptères de France, Belgique, Suisse*. Tome II. — Boubée & Cie, Paris VI.
- Du Chatenet, G. 2000. *Coléoptères phytophages d'Europe*. — N.A.P. Editions, Vitry-sur-Seine.
- Freude, H., Harde, K. W. & Lohse, G. H. 1965. *Die Käfer Mitteleuropas*. Band I. — Goecke & Evers, Krefeld.
- Keer, P. M. 1930. *Calwer Keeverboek*. — W. J. Thieme & Cie, Zutphen.
- Mourier, H. & Winding, O. 1976. *Elseviërs gids van nuttige en schadelijke dieren in en om het huis*. — Elsevier, Amsterdam/Brussel.
-

Boekbespreking

Sruoga, V. & Ivinskis, P.: *Elachistidae of Lithuania (Lepidoptera, Elachistidae)*.

17,5 × 24,5 cm, 232 p., Institute of Ecology of Vilnius University, Vilnius Pedagogical University, gebonden, 2005, prijs niet meegedeeld (ISBN 9986-443-33-4).

In dit boek worden de 39 Elachistidae uit Litouwen grondig besproken. De inleiding bevat gegevens over de historiek van het onderzoek naar Elachistidae in Litouwen, technieken voor het verzamelen, kweken en prepareren van deze kleine motjes, de uiterlijke morfologie van de adulten, de mannelijke en vrouwelijke genitalia en de levenswijze van de verschillende soorten (de 4 stadia, de voedselplanten enz.).

Dit deel is uitsluitend in het Litouws opgesteld, maar de talrijke tekstfiguren van externe en interne morfologische details zijn toch de moeite waard. De legende bij de tabel met de vliegtijden bevat bovendien een vertaling in het Engels, zoals trouwens alle andere tabellen in het boek, o.a. de zeer informatieve tabel over de voedselplanten van de verschillende soorten.

Het systematische deel begint met een overzicht van de 39 soorten met verwijzingen naar alle plaatsen in de Litouwse entomologische literatuur waar de soort vermeld werd. Dan volgt een determineertabel tot op de soort, eveneens tweetalig. Van elke soort wordt de volledige wetenschappelijke naam vermeld, alsook de synoniemen. Dan volgt een lijstje van alle onderzochte exemplaren, een beschrijving van het uiterlijk, de mannelijke en vrouwelijke genitalia, de voedselplanten en vliegtijd en de verspreiding in Europa. Deze teksten zijn in het Litouws, maar er volgt telkens een Engelse samenvatting met de meest belangrijke zaken. Bij elke soort worden de genitalia afgebeeld (soms met uitvergroete details), een verspreidingskaartje van Europa en een gedetailleerd kaartje met de verspreiding in Litouwen.

Op 1 kleurenplaat staan enkele bladmijnen afgebeeld en de overige 25 kleurenplaten zijn voorbehouden voor mooie aquarellen van de imago's in sterke vergroting. In vele gevallen worden beide seksen afgebeeld omdat vele soorten een groot seksueel dimorfisme vertonen. Het is met deze kleurenplaten mogelijk om de meeste soorten zonder meer op naam te brengen. In enkele gevallen zal met toch de morfologie van de genitalia moeten bestuderen voor een zekere determinatie.

Het boek eindigt met een literatuurlijst, een index van de Litouwse namen en een alfabetische index van de wetenschappelijke namen, waarin zowel de vlindertjes als de voedselplanten van hun rupsen gecombineerd worden. Het is een keurig uitgegeven publicatie die van groot belang is voor de studie van de Microlepidoptera in Litouwen.

Willy De Prins

Sunken path in Halen. A locality of interest for the genera *Acalles* and *Kyklioacalles* (Coleoptera: Curculionidae, Cryptorhynchinae)

Bart Bosmans

Abstract. A sieving sample resulted in the combined finding of *Acalles misellus* Boheman, 1844, *Acalles ptinoides* (Marsham, 1802) and *Kyklioacalles (Palaeoacalles) roboris* (Curtis, 1834). The identification of *A. misellus* is the first record of this species for Flemish Limburg. The combined find testifies to a long-term continuity of vegetation for that locality.

Samenvatting. Een holle weg te Halen, een belangrijke vindplaats voor de genera *Acalles* en *Kyklioacalles* (Coleoptera: Curculionidae, Cryptorhynchinae)

Een zeefstaal resulteerde in de gecombineerde vondst van *Acalles misellus* Boheman, 1844, *Acalles ptinoides* (Marsham, 1802) en *Kyklioacalles (Palaeoacalles) roboris* (Curtis, 1834). *A. misellus* wordt hierbij voor de eerste maal opgetekend voor Vlaams Limburg. De gemeenschappelijke vondst van deze drie soorten getuigt van een historische continuïteit in vegetatie.

Résumé. Un chemin creux à Halen, une localité importante pour les genres *Acalles* et *Kyklioacalles* (Coleoptera: Curculionidae, Cryptorhynchinae)

Un échantillon de substrat a résulté à la découverte d'*Acalles misellus* Boheman, 1844, *Acalles ptinoides* (Marsham, 1802) et *Kyklioacalles (Palaeoacalles) roboris* (Curtis, 1834). *A. misellus* constitue la première découverte de cette espèce pour la province flamande de Limbourg. L'association des trois espèces dans une localité est une indication pour une continuité végétale.

Keywords: Coleoptera – Curculionidae – Cryptorhynchinae – *Acalles* – *Kyklioacalles* – sunken path – small landscape elements – faunistics – Belgium – Flanders – Limburg.

Bosmans, B.: Roerstraat 75, B-3600 Genk (bart@ongewervelden.be).

Geographically, Halen lies at the sandy-lime slopes of the Haspengouw plateau. The landscape undulates slightly and its agricultural image is marked with numerous sunken paths. At the locality of Zelk, most of the remaining sunken paths are not interconnected by vegetation. Each of these small landscape elements are separated from each other by extensively cultivated crop fields. On the 28th of November 2004 a sample of leaf litter was collected from one of these isolated sunken paths.

Isolated sunken path in Halen

The sampled sunken path (FS4647, Halen, Zelk) deeply cuts into the sandy-lime soil and leads slightly meandering towards crop fields at higher level. The holloway is still in use. Regular tractor traffic stimulates soil erosion and this further contributes to its deepening process. To stabilise soil-erosion in the past, the banks of the sunken path were planted with Oak (*Quercus* sp.), Hornbeam (*Carpinus betulus*) and shrubs—Hazel (*Corylus avellana*) and Elderberry (*Sambucus nigra*). Herbaceous undergrowth further completes the soil-anchoring. Recent care of the sunken path is limited to the sporadic cutting of the tree's and shrubs' branches.

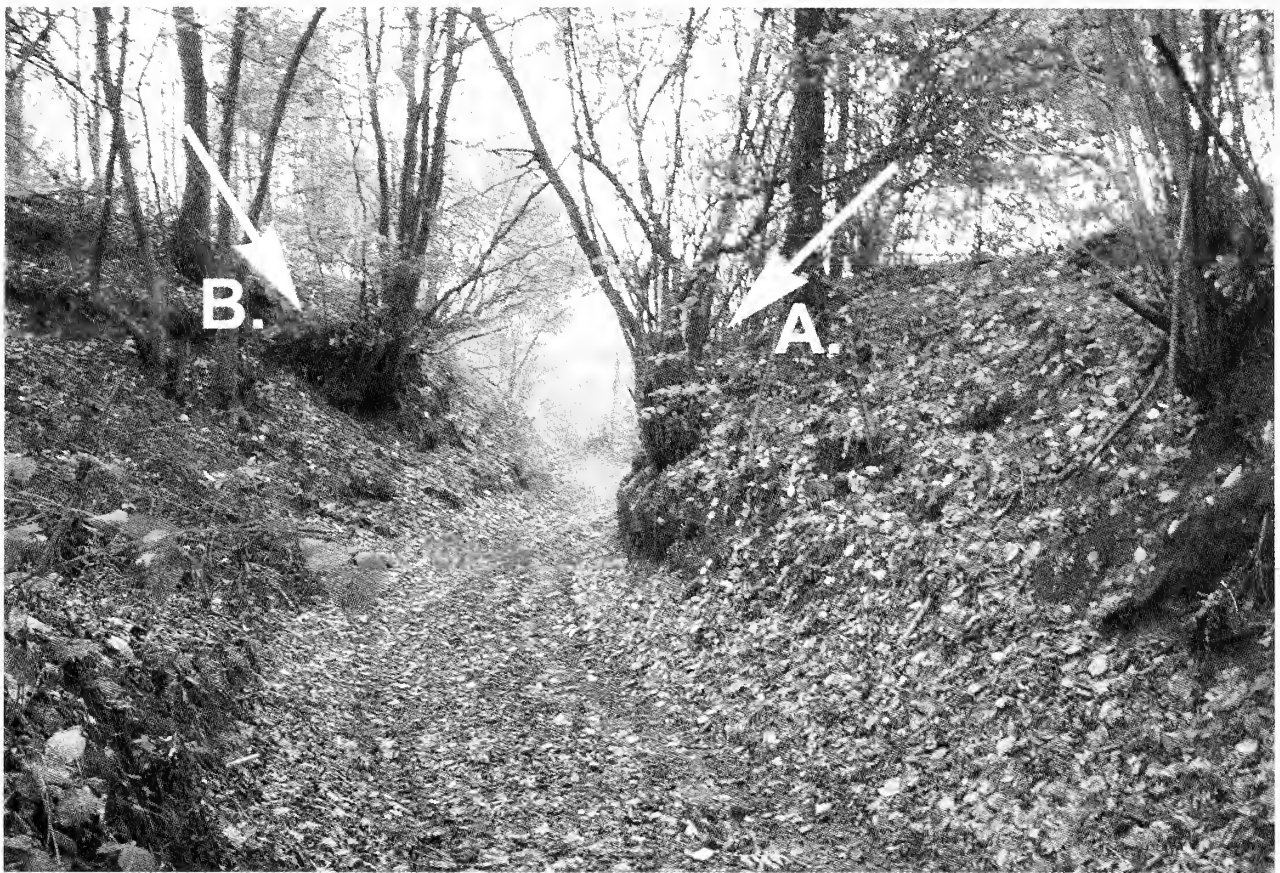

Fig. 1. Halen (Zelk; Belgium, Province of Limburg) – locations of the litter samples from **A.**– Hazel (*Corylus avellana*) and **B.**– Hornbeam (*Carpinus betulus*).

The sampling of sunken path is part of a larger initiative, trying to map weevils of the genera *Acalles* and *Kyklioacalles* in the Flemish province of Limburg. The sampling of leaf-litter especially targets for these species. In Zelk, leaf litter was sieved from one Hazel (*Corylus avellana*) and one Hornbeam (*Carpinus betulus*). The Hazel had multiple stems and many shoots, retaining fallen leaves and a thin layer of compost. Due to repeated cutting back, the Hornbeam had developed numerous gnarls with sprouting shoots. Especially, leaf litter retained by these gnarls were sieved. The sample of sieved litter was taken home and processed during two weeks by method of a Berlese funnel type extractor.

A remarkable combination of species

After extraction, 38 specimens of Cryptorhynchinae could be sorted out. Examination of these specimens resulted into 3 species;

- 1× *Acalles ptinoides* (Marsham, 1802)
- 30× *Acalles misellus* Boheman, 1844
- 7× *Kyklioacalles (Palaeoacalles) roboris* (Curtis, 1834)

Acalles ptinoides (Marsham, 1802) is a regular occurring species in samples. It is often present in pitfall traps. Of all *Acalles* species, *ptinoides* is most encountered in Limburg with up to date 25 known localities (UTM km-squares). The finds of this species are associated with Oak (*Quercus robur*, *Quercus petraea*), Beech (*Fagus sylvatica*), Hornbeam (*Carpinus betulus*), Hazel (*Corylus avellana*) and Elderberry (*Sambucus nigra*).

The find of *Acalles misellus* Boheman, 1844 in Halen (Zelk) constitutes the first record of this species for the Flemish province of Limburg. Since, *A. misellus* has been identified from five other localities (UTM km-squares) in Limburg. As with the find in Zelk, these species are found in sunken paths in relation to the sieving of Hornbeam (*Carpinus betulus*), Hazel (*Corylus avellana*) and Beech (*Fagus sylvatica*). *Acalles misellus* has a North-Western distribution in Europe. Its find corresponds geographically to the finds of *Acalles misellus* in the neighbouring province of Dutch Limburg (Heijerman 2004).

Peter Stüben described the genus *Kyklioacalles* Stüben, 1999 and during a revision in 2003 by P. Stüben, *Acalles roboris* (Curtis, 1834) was rearranged under the genus *Kyklioacalles* and its subgenus *Palaeoacalles*. This revision is considered valid and is followed in the literature (Heijerman 2004) and in taxonomy (Alonso-Zarazaga 2005). The find in Halen (Zelk) of *Kyklioacalles* (*Palaeoacalles*) *roboris* (Curtis, 1834) was the second find of this species for Limburg. Meanwhile, four other localities (UTM km-squares) have been identified for this species. All finds correlate strongly with sunken paths or wooded banks and the presence within of Hornbeam (*Carpinus betulus*) and/or Hazel (*Corylus avellana*).

Conclusion

The sieved sample of leaf litter in Halen (Zelk) resulted in a concentrated find of three closely related species of Cryptorhynchinae (*Acalles*, *Kyklioacalles*) on a tiny surface. *Acalles misellus* is recorded for the first time from Limburg and probably also for Flanders. Especially remarkable is the presence of this species in combination with *Acalles ptinoides* and *Kyklioacalles* (*Palaeoacalles*) *roboris*. All three species of weevils are wingless (aptere). This wingless character limits the species' dispersal and its capacity to adapt to changes. The identification of several species of *Acalles* and *Kyklioacalles* at an isolated location, of limited size, indicates a long-term continuity of its vegetation (Stüben 2005: 8). Within a relict landscape element, the retrieved combination of species represents another relict of a past biodiversity. The isolated location of the sampled sunken path further complicates these species' dispersal capacities and makes the population vulnerable. Without adapted measures of protection, the viability of this diverse population can be put to question.

Literature

- Alonso-Zarazaga, M. A. 2005. Fauna Europaea: Curculionidae, Cryptorhynchinae. — *Fauna Europaea version 1.2*, <http://www.faunaeur.org>.
- Heijerman, T. 2004. The weevil genera *Acalles*, *Ruteria* and *Kyklioacalles* in the Netherlands (Coleoptera: Curculionidae). — *Nederlandse Faunistische Mededelingen* **21**: 61–78.
- Stüben, P. E. 2003. Revision des Genus *Kyklioacalles* und Beschreibung der Untergattung *Palaeoacalles* subg. n. unter Heranziehung phylogenetischer, morphogenetischer und biogeographischer Aspekte (Curculionidae: Cryptorhynchinae). — *Snudebiller* **4**: 116–166. (Studies on taxonomy, biology and ecology of Curculionoidea, Mönchengladbach, Curculio-Institute).
- Stüben, P. E. 2005. Zur Verbreitung von *Kyklioacalles navieresi* (Boheman 1837) und *Kyklioacalles roboris* (Curtis 1834) im Rheinland / Germany unter besonderer Berücksichtigung der Fundumstände auf dem Bausenberg (Eifel). — *Weevil News* **25**: 1–9. <http://www.curci.de/WeevNews/beitrag25/beitrag25.html>.

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES

3 9088 01434 1994

Inhoud:

Bosmans, B.: Holloway in Halen. A locality of interest for the genera <i>Acalles</i> and <i>Kyklioacalles</i> (Coleoptera: Curculionidae, Cryptorhynchinae)	77
Coutsis, J. G.: A probable case of hybridization between <i>Hipparchia semele</i> and <i>Hipparchia blachieri</i> from Italy (Lepidoptera: Nymphalidae, Satyrinae)	67
De Prins, W.: <i>Scrobipalpa proclivella</i> (Lepidoptera: Gelechiidae), a species new to Belgium	57
De Prins, W.: <i>Coleophora salinella</i> (Lepidoptera: Coleophoridae), a species new to Belgium	71
Raemdonck, H.: Interessante vondsten van boktorren in België (Coleoptera: Cerambycidae)	63
Troukens, W.: De roodhalskoprakever, <i>Necrobia ruficollis</i> , aan de westrand van Brussel (Coleoptera: Cleridae)	73
Van Cleynebreugel, S.: Trekvlinders in 2006, drieëntwintigste jaarverslag (Lepidoptera)	41
Wandels, A.: Vondst van een rups van <i>Proserpinus proserpina</i> (Lepidoptera: Sphingidae) in West-Vlaanderen	59
Boekbesprekingen	62, 66, 70, 76

verantw. uitg.: W. De Prins, Dorpstraat 401B, B-3061 Leefdaal (Belgium) – Tel: +32-2-305.37.32